

HØJESTERETS DOM

afsagt torsdag den 1. december 2022

Sag 241/2017

(1. afdeling)

Finansiel Stabilitet

(advokat Lotte Eskesen, advokat Claus Juel Hansen, advokat Jacob Skude Rasmussen og advokat Kolja Staunstrup)

mod

A

(advokat Arvid Andersen, beskikket)

B

(advokat Søren Halling-Overgaard og advokat Birgitte Sølvkær Olesen)

Boet efter C

(selv)

D

(advokat Morten Samuelsson, beskikket)

og

E

(advokat Mads Bendix Skelbæk-Knudsen, beskikket)

I tidligere instans er afsagt dom af Østre Landsrets 7. afdeling den 7. november 2017 (B-1291-10).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Michael Rekling, Oliver Talevski, Jan Schans Christensen, Anne Louise Bormann og Søren Højgaard Mørup.

Indholdsfortegnelse

Påstande	4
Supplerende sagsfremstilling	5
1. Finanstilsynets undersøgelser i efteråret 2006 og bankens solvens	5
2. Bankens beslutning om salg af egne aktier og udlån hertil	6
3. De enkelte engagementer	8
3.1. Nicolaj Gruppen (en del af CenterPlan Gruppen)	8
3.1.1. Lånevilkår	8
3.1.2. Bestyrelsens behandling af bevillingen	9
3.2. Stones Invest	10
3.2.1. Lånevilkår	10
3.2.2. Bestyrelsens behandling af bevillingerne	12
3.3. Thorion Invest (ejet af J)	13
3.3.1. Lånevilkår	14
3.3.2. Bestyrelsens behandling af bevillingen	15
3.4. I-koncernen	15
3.4.1. Lånevilkår	16
3.4.2. Bestyrelsens behandling af bevillingerne	18
3.4.3. Oplysninger om erstatningskravet i stævningen og sagens bilag for landsretten	19
3.5. H-engagementet	19
4. Ansvarsforsikring	22
5. Responsum fra Finans Danmark	23
6. Syn og skøn	25
Supplerende anbringender	31
1. Aktiekreditterne til Nicolaj Gruppen, Stones Invest, Thorion Invest og I/Hanros	31
2. H-engagementet	42
3. Betydningen af, at sagen for Højesteret ikke omfatter krav mod G, F og K	47
4. Sagsomkostninger	47

Højesterets begrundelse og resultat	48
1. Sagens baggrund og problemstilling	48
2. Generelt om ansvarsvurderingen.....	49
3. Bevillingen af aktiekreditterne	49
3.1. As ansvar	50
3.2. Bestyrelsens ansvar	50
3.3. Konklusion vedrørende ansvarsgrundlaget	52
3.4. Tab	52
3.4.1. Tabet vedrørende Stones Invest.....	53
3.4.2. Tabet vedrørende Thorion Invest (J)	53
3.4.3. Tabet vedrørende Nicolaj Gruppen (CenterPlan Gruppen).....	53
3.4.4. Tabet vedrørende I/Hanros	53
3.5. Konklusion vedrørende bevillingen af aktiekreditterne	54
4. Engagementet med H	55
4.1. Den første bevilling	55
4.2. Den anden bevilling.....	56
4.2.1. Flertalsudtalelse.....	57
4.2.2. Mindretalsudtalelse	57
4.2.3. Konklusion vedrørende den anden bevilling	58
4.3. Konklusion vedrørende engagementet med H	58
5. Manglende ansvarsforsikringsdækning	59
6. Lempelse	59
7. Rente.....	59
8. Øvrige spørgsmål	59
9. Samlet konklusion	60
10. Sagsomkostninger	60

Påstande

Appellanten, Finansiell Stabilitet, har nedlagt påstand om, at de indstævnte tilpligtes in solidum, subsidiært pro rata og mere subsidiært alternativt at betale 331.945.765 kr. med procesrente fra sagens anlæg.

Indstævnte, A, har påstået stadfæstelse. I tilfælde af solidarisk domfældelse med en eller flere af de øvrige indstævnte skal disse friholde ham. Over for de øvrige indstævntes friholdelsespåstande påstås frifindelse.

Indstævnte, B, har påstået stadfæstelse. I tilfælde af solidarisk domfældelse med A skal han friholde B.

Indstævnte, boet efter C, har påstået stadfæstelse. I tilfælde af solidarisk domfældelse med A skal han friholde boet efter C.

Indstævnte, D, har påstået stadfæstelse, subsidiært frifindelse mod betaling af et mindre beløb end det påståede. I tilfælde af solidarisk domfældelse skal de øvrige dømte friholde D. Over for de øvrige indstævntes friholdelsespåstande påstås frifindelse.

Indstævnte, E, har påstået stadfæstelse, subsidiært frifindelse mod betaling af et mindre beløb end det påståede, mere subsidiært frifindelse for tiden. I det omfang E måtte blive dømt solidarisk ansvarlig sammen med en eller flere af de indstævnte, påstås den indbyrdes fordeling foretaget, således at erstatningen endeligt skal betales eller i det væsentlige skal betales af de øvrige solidarisk dømte indstævnte, navnlig indstævnte A, subsidiært nogle af disse. Over for de øvrige indstævntes friholdelsespåstande påstås frifindelse.

C afgik ved døden den 23. december 2018, efter han havde afgivet svarskrift. Hans dødsbo, der behandles som bobestyrerbo, har herefter ikke været repræsenteret under ankesagen. Da boet således er udeblevet, er sagen i forhold til boet fremmet på grundlag af det skriftlige materiale samt de øvrige parterers mundtlige indlæg, jf. retsplejelovens § 386, stk. 2.

Anken omfattede også S, der afgik ved døden den 12. august 2021. Da boet efter S blev afsluttet som boudlæg i medfør af dødsboskiftelovens § 18, og der herefter ikke var et dødsbo

med partsevne, konstaterede Højesteret den 16. februar 2022, at sagen var bortfaldet i forhold til S.

For Højesteret angår sagen erstatningsansvar for A, B, boet efter C, D og E som følge af dels seks lån i forbindelse med bankens salg af egne aktier til fire af bankens største kunder (Stones Invest A/S, Thorion Invest K/S (der var ejet af J), Nicolaj Gruppen ApS (der var en del af CenterPlan Gruppen) og I/Hanros ApS), dels et engagement med H som låntager.

Supplerende sagsfremstilling

1. Finanstilsynets undersøgelser i efteråret 2006 og bankens solvens

Den 16. juni 2006 meddelte Finanstilsynet, at bankens solvensbehov som følge af bankens risikoprofil, risikokoncentration og kontrolmiljø muligt burde være højere end lovens minimumskrav på 8 %. Finanstilsynet henviste til en række faktorer, som skulle indgå i vurderingen af solvensbehovet, herunder kvaliteten af engagementerne, udlånsvæksten, andelen af store engagementer, andelen af engagementer i risikofyldte brancher og det generelle indtryk af kreditororganisationen.

På baggrund af henvendelsen fra Finanstilsynet opgjorde banken i juni 2006 ud fra en budgetteret vækst på 15 % solvensbehovet til 8,5 %, som blev indberettet til Finanstilsynet pr. 30. juni 2006.

Den 21. september 2006 blev der afholdt bestyrelsesmøde, hvor der bl.a. blev fremlagt en regnskabsrapportering, der viste, at den faktiske udlånsvækst i 2006 var på 33 %, og at væksten de seneste 12 måneder var på 68 %. På bestyrelsesmødet blev endvidere fremlagt oplysninger om, at i tilfælde af 30 % udlånsvækst ville den faktiske solvens falde til 8,34 % og dermed være under det i juni opgjorte solvensbehov på 8,5 %.

Finanstilsynet iværksatte i efteråret 2006 en undersøgelse af bankens solvensbehov. Undersøgelsen angik flere områder i banken, herunder den kreditmæssige behandling af større engagementer samt kreditrisikostyring på områder, hvor banken var særligt eksponeret.

Finanstilsynet gennemgik de 32 største engagementer i banken og konkluderede, at 11 af engagementerne, herunder bl.a. CenterPlan-koncernen inkl. Nicolaj Gruppen og I-koncernen, var så svage, at solvensbehovet til imødegåelse af kreditrisikoen skulle forhøjes.

Finanstilsynet konkluderede endvidere, at banken på baggrund af sin risikoprofil skulle fastsætte et højere solvensbehov end de 8,5 %, som banken havde indberettet pr. 30. september 2006, hvilket blev meddelt banken på et møde den 17. november 2006, hvor bl.a. A deltog.

Finanstilsynets undersøgelse og mødet med repræsentanter for tilsynet den 17. november 2006 blev drøftet på et bestyrelsesmøde den 24. november 2006. Bilagene til dagsordenen omfattede bl.a. regnskabsrapportering pr. 31. oktober 2006, som viste en udlånsvækst eksklusiv garanterede udlandslån i 2006 på 42 % og siden oktober 2005 på 67 %. Det fremgår også, at banken ved en udlånsvækst på 30 % ville have en faktisk solvens på 7,73 %. På bestyrelsesmødet drøftede man også optagelse af ansvarlig lånekapital.

Samme dag indberettede banken et forhøjet solvensbehov på 10,75 % til Finanstilsynet. Beregningen af solvensbehovet var baseret på en vækst på 15 %. Det fremgik endvidere af indberetningen, at banken havde estimeret solvensen til at være godt og vel 12 % pr. 31. december 2006 under forudsætning af, at der blev tilvejebragt supplerende kapital i form af lån, således at den samlede ansvarlige lånekapital ved årets udgang ville være 1.225 mio. kr. Der blev ikke redegjort for udvidelser af basiskapitalen ved salg af egne aktier i 2006, men det blev nævnt, at banken påtænkte at styrke kernekapitalen ved en aktieemission eller salg af aktier fra egenbeholdningen eller en kombination heraf i foråret 2007.

Den 18. december 2006 pålagde Finanstilsynet banken at offentliggøre forhøjelsen af solvensbehovet. Banken protesterede over afgørelsen om offentliggørelse, men offentliggjorde forhøjelsen af solvensbehovet sammen med en opjustering af årets resultat ved fondsbørsmeddelelse den 20. december 2006. Det fremgår heraf, at banken havde optaget yderligere ansvarlig kapital for i alt 1.025 mio. kr. for at afdække det forøgede solvensbehov.

2. Bankens beslutning om salg af egne aktier og udlån hertil

Det fremgår af referatet for et lederrådsmøde den 7. december 2006, at det blev drøftet, om de største kunder havde et passende antal aktier i banken, og at forholdet skulle undersøges og viderebehandles.

Det fremgår af dagsordenen af 18. december 2006 til bestyrelsesmødet den 21. december 2006, at bestyrelsen skulle drøfte bl.a. bankens solvensbehov og salg af aktier i banken. Af referatet fra bestyrelsesmødet fremgår, at bestyrelsen blev orienteret om salg af Roskilde Bank-aktier, herunder at egenbeholdningen på daværende tidspunkt lå på 4,1 %.

Bankens beholdning af egne aktier blev efterfølgende reduceret til 3,7 % den 22. december 2006 og til 0,01 % den 29. december 2006.

Nedbringelsen af bankens beholdning af egne aktier skete dels ved indgåelse af en aftale med den islandske bank Glitnir AB om salg af 456.000 stk. aktier for en pris på 287 mio. kr. den 27. december 2006, dels ved lånefinansierede salg af store aktieposter til bl.a. de af denne sag omfattede kunder. I december 2006 blev der således gennemført 22 salg af mere end 5.000 aktier pr. handel. Det samlede salg var på ca. 726.000 aktier til en gennemsnitlig kurs på 628, og 20 af salgene var finansieret af banken. Det omfattede de omtvistede aktiekreditter vedrørende salg af aktier til I den 14. december for 25,2 mio. kr., Stones Invest den 18. december for 20 mio. kr. og Thorion Invest den 21. december for 125 mio. kr.

I begyndelsen af 2007 tilbagekøbte banken størstedelen af sine aktier fra Glitnir på baggrund af uenighed om, hvorvidt det oprindelige salg af 27. december 2006 skulle offentliggøres. Af brev af 17. januar 2007 fra B, A og F til Glitnir fremgår, at Glitnir oprindeligt ønskede at erhverve 15 % af aktiekapitalen og senere 5,1 %, hvilket banken afviste, da den ikke ønskede en situation, hvor købet skulle anmeldes til Københavns Fondsbørs.

Banken gennemførte i foråret 2007 efter tilbagekøbet af aktierne fra Glitnir en aktieemission.

Af referatet af et lederrådsmøde den 27. marts 2007 fremgår, at der for at nå målet for aktieemissionen var åbent for tegning frem til fredag eftermiddag, dvs. den 30. marts 2007. Det fremgår endvidere af referatet, at der skulle tages kontakt til M, der var afdelingsdirektør i Team Erhverv, med henblik på "at genoplive lån + salg af aktier til kunder", og at der blev orienteret om egenbeholdningen og mulige salg.

I slutningen af marts gennemførte banken en række yderligere lånefinansierede salg af egne aktier til større erhvervskunder, herunder de omtvistede aktiekreditter vedrørende salg af aktier til Nicolaj Gruppen den 29. marts 2007 for 60 mio. kr., I den 29. marts 2007 for 14,8 mio. kr. og Stones Invest den 30. marts 2007 for 20 mio. kr.

Det fremgår af referatet for bestyrelsesmødet den 26. april 2007, at bestyrelsen i overensstemmelse med dagsordenen for mødet blev orienteret om aktiesalgskampagnen.

3. De enkelte engagementer

3.1. Nicolaj Gruppen (en del af CenterPlan Gruppen)

CenterPlan-koncernen var en ejendomskoncern, der bl.a. omfattede søsterselskaberne Nicolaj Gruppen og CenterPlan A/S. Begge selskaber beskæftigede sig med køb, udvikling og salg af ejendomme. Nicolaj Gruppen ejede herudover en større aktiepost i ejendomsselskabet Nordicom A/S.

Sagen angår for Højesteret et lån til Nicolaj Gruppen i form af en aktiekredit på 60 mio. kr., som blev efterbevilget af bestyrelsen den 9. august 2007. Finansiell Stabilitet har for Højesteret opgjort tabet på engagementet med Nicolaj Gruppen til 57,5 mio. kr. Parterne er enige om den beløbsmæssige opgørelse af tabet.

Af Finanstilsynets rapport af 3. januar 2007 fremgår, at bankens engagement med CenterPlan Gruppen var et af de undersøgte engagementer, der indeholdt en særlig høj risiko vurderet ud fra Finanstilsynets stressscenarie.

Det fremgår af den revisionsprotokol for årsregnskabet for 2006 for Roskilde Bank, som bankens interne revision udarbejdede, at revisionen ud fra en samlet vurdering ikke anså engagementet for risikobehæftet ud over normal forretningsmæssig risiko.

Det fremgår af den revisionsprotokol for årsregnskabet for 2007 for Roskilde Bank, som bankens interne revision udarbejdede, at risikoen på engagementet med CenterPlan Gruppen på daværende tidspunkt vurderedes som acceptabel i lyset af koncernens indtjening og kapitalforhold. Revisionsprotokollen blev forevist for den eksterne revision og fremlagt for bestyrelsen den 8. februar 2008.

3.1.1. Lånevilkår

Den 29. marts 2007 udarbejdede kunderådgiver T en bevillingsansøgning på en aktiekredit på 60 mio. kr. til Nicolaj Gruppen. Om formålet med lånet er det anført, at det ydes til køb af aktier i Roskilde Bank. Ansøgningen indeholder en oversigt over øvrige sikkerheder, som var deponeret i eksisterende sikkerhedsdepoter tilhørende Nicolaj Gruppen.

Aktierne blev erhvervet samme dag med valørdag den 3. april 2007.

Låneaftalen mellem Nicolaj Gruppen og Roskilde Bank blev underskrevet den 30. marts 2007. Lånet er i aftalen betegnet kassekredit, og det følger af aftalen, at lånet ikke afvikles, men at kreditten er ”gældende indtil videre”. Det fremgår, at lånet kunne opsiges af såvel Roskilde Bank som Nicolaj Gruppen uden varsel. Samtidig gav Nicolaj Gruppen en uigenkaldelig fuldmagt, efter hvilken Roskilde Bank blev bemyndiget til at anvende provenuet fra eventuelle salg af aktier i Roskilde Bank til at indfri eller delvis indfri aktielånet.

Bevillingen blev godkendt den 16. april 2007 af ”1”.

3.1.2. Bestyrelsens behandling af bevillingen

Der blev den 22. juni 2007 udarbejdet en skriftlig bevilling, der omfattede bl.a. aktiekreditten. Samme dag blev aktiekreditten bevilget som presserende af K og P på et kreditudvalgsmøde.

Den skriftlige bevilling blev behandlet og efterbevilget af bestyrelsen på et bestyrelsesmøde den 9. august 2007, hvor alle de indstævnte bestyrelsesmedlemmer var til stede. Aktiekreditten indgik i en samlet skriftlig bevilling, hvor der skete en forhøjelse af rammen for koncernengagementet til aktie- og ejendomsfinansiering med 224 mio. kr. til 860 mio. kr. Om aktiekreditten fremgår det, at der ansøges om en forhøjelse med 67.618.000 kr., som er anvendt til køb af aktier i Roskilde Bank. Der er ikke anført yderligere om baggrunden for købet af aktierne. Det fremgår, at underdækningen i engagementet var i alt 202.881.000 kr., hvoraf 60 mio. kr. vedrørte selskabet Nicolaj Gruppen og skyldtes kreditten til køb af aktier i Roskilde Bank.

Af bevillingens afsnit ”sammenfatning og indstilling” fremgår, at der er anvendt 60 mio. kr. til køb af aktier i Roskilde Bank. Af samme afsnit fremgår endvidere, at det er vurderingen, at væksten i koncernen i stor udstrækning er lånefinansieret via belåning af værditilvæksten på selskabets eksisterende og indkøbte ejendomme, og at likviditeten derfor konstant er under pres, hvilket har medført et betydeligt overtræk. Det anføres i forlængelse heraf, at det må være bankens mål at få engagementet reduceret. Afslutningsvis anføres det, at det ansøgte er bevilget uden bestyrelsens godkendelse, da kunden havde behov for likviditeten nu og her.

3.2. Stones Invest

Stones Invest-koncernen var ejet af L og bestod af moderselskabet Stones Invest og en række datterselskaber. Koncernen var aktiv inden for en række brancher, bl.a. vedrørende udvikling af ejendomme.

Sagen angår for Højesteret et lån til Stones Invest i form af to aktiekreditter på i alt 41 mio. kr. Den ene aktiekredit blev efterbevilget af bestyrelsen den 9. februar 2007, mens den anden aktiekredit blev bevilget af bestyrelsen den 31. maj 2007. Finansiell Stabilitet har for Højesteret opgjort tabet på den samlede aktiekredit til Stones Invest til 30.750.000 kr. Der er mellem parterne enighed om den beløbsmæssige opgørelse af tabet, idet det dog er gjort gældende, at beløbet skal fratrækkes provenu ved salg af nogle ejendommene, som lå til sikkerhed for bl.a. aktiekrediten. Der er enighed om, at Finansiell Stabilitet i 2010 opnåede et provenu på 19.794.372,12 kr. ved salg af de omhandlede ejendomme til Finansiell Stabilitets datterselskab Rosk Ejendomme A/S, der i 2014 og 2015 videresolgte ejendommene.

Bankens engagement med Stones Invest-koncernen var et af de engagementer, som Finanstilsynet undersøgte i efteråret 2006, hvor tilsynet fandt, at der ikke var en særlig høj risiko vurderet ud fra Finanstilsynets stressscenarie.

Det fremgår af den revisionsprotokol for årsregnskabet for 2007 for Roskilde Bank, som bankens interne revision udarbejdede, at risikoen på engagementet med Stones Invest på daværende tidspunkt vurderedes begrænset i lyset af koncernens indtjening og kapitalforhold. Revisionsprotokollen blev forevist for den eksterne revision og fremlagt for bestyrelsen den 8. februar 2008.

3.2.1. Lånevilkår

Den første aktiekredit

Den 18. december 2006 udarbejdede kunderådgiver ”4” en bevillingsansøgning om en aktiekredit på 20 mio. kr. til Stones Invest. Om formålet med lånet er det anført, at L på opfordring fra banken havde indvilget i at købe aktier i Roskilde Bank for i alt 20 mio. kr., og at aktierne skulle lægges i et depot, der skulle forsynes med en klausul om, at lånet nedbringes med provenuet fra salget af aktierne. Det er endvidere anført, at det i gælds brevet er indføjnet, at aktierne ikke må sælges før tidligst den 1. april 2008.

Aktierne blev erhvervet samme dag med valørdag den 21. december 2006.

Låneaftalen mellem Roskilde Bank og Stones Invest blev underskrevet den 22. december 2006. Det er anført, at lånet er anvendt til køb af aktier i Roskilde Bank, og at det er aftalt, at aktierne tidligst sælges efter 1. kvartal 2008. Det fremgår endvidere, at der er afgivet selvskyldnerkaution af L, og at der herudover er stillet sikkerhed i form af et sikkerhedsdepot tilhørende Stones Invest. Det fremgår af bankens almindelige bestemmelser, at pantet foruden lånet tjener til sikkerhed for enhver anden forpligtelse, som kunden har eller måtte få over for banken.

Bevillingen blev godkendt den 4. januar 2007 af ”3”.

Den anden aktiekredit

Aktierne blev erhvervet den 30. marts 2007 med valørdag den 4. april 2007.

Den 2. april 2007 udarbejdede kunderådgiver ”4” en ny bevillingsansøgning om forhøjelse af aktiekrediten med 19.999.485 kr. Om formålet med lånet er det anført, at der ansøges om 20 mio. kr. til køb af aktier i Roskilde Bank i forbindelse med emissionen. Det er endvidere anført, at Stones Invests øvrige sikkerheder deponeres til sikkerhed for lånet, og at L kautionerer for lånet. Det fremgår endelig, at aktierne ikke er pantsat.

Bevillingen blev godkendt af rådgiver ”2”, samme dag som den blev udarbejdet.

Låneaftalen mellem Roskilde Bank og Stones Invest blev underskrevet den 30. april 2007. Det fremgår af aftalen, at lånet var på 40.971.100 kr., hvoraf forhøjelsen udgjorde 19.999.485 kr. Om afvikling fremgår, at lånet ”er gældende indtil videre,” og det fremgår desuden, at parterne hver især har ret til at opsiges gældsrevet uden varsel. Endvidere fremgår det, at lånet er anvendt til køb af aktier i Roskilde Bank, og at det er aftalt, at aktierne tidligst sælges efter 1. kvartal 2008, hvor lånets videre afvikling tages op til genforhandling. Der er afgivet selvskyldnerkaution af L. Der er herudover stillet sikkerhed i form af det samme sikkerhedsdepot som i den tidligere låneaftale.

3.2.2. Bestyrelsens behandling af bevillingerne

Den første aktiekredit

Der blev den 1. februar 2007 udarbejdet en skriftlig bevilling, der omfattede bl.a. aktiekrediten. Samme dag blev aktiekrediten indstillet af K, O og P på et kreditudvalgsmøde.

Den skriftlige bevilling blev behandlet og efterbevilget af bestyrelsen på et bestyrelsesmøde den 9. februar 2007, hvor alle de indstævnte var til stede. Det fremgår af mødereferatet, at bevillingslisten, hvoraf den rammebevilling, der omfattede aktiekrediten, fremgik, blev udleveret på mødet.

Aktiekrediten indgik i en skriftlig bevilling, hvor der skete en udvidelse med i alt 470.775.000 kr. til et samlet engagement i form af en rammebevilling på i alt 635 mio. kr. Om aktiekrediten fremgår det, at der ansøges om 20 mio. kr. til køb af aktier i Roskilde Bank, og at aktierne er lagt i et spærret depot og i henhold til en hensigtserklæring ikke må sælges før tidligst den 1. april 2008.

Om det samlede koncernengagement fremgår det af den skriftlige bevilling, at underdækningen i engagementet ville udgøre 314.250.000 kr. efter udvidelsen. Under ”sammenfatning og indstilling” fremgår det bl.a., at det ansøgte er bevilget som en presserende sag uden bestyrelsens forudgående bevilling, idet kunden skulle give tilsagn om køb af ejendomme og betale udviklingsomkostninger i forbindelse med et byggeprojekt. Af den engagementsoversigt, der var vedlagt bevillingen, fremgår det, at der bevilges et aktielån på 20 mio. kr., og under kolonnerne ”bevilget sikkerhed” og ”faktisk sikkerhed” er der anført 0 kr.

Den anden aktiekredit

Der blev den 7. maj 2007 udarbejdet en skriftlig bevilling, der omfattede bl.a. en forhøjelse af aktiekrediten med 21 mio. kr. Den følgende dag blev aktiekrediten indstillet af K, O og P på et kreditudvalgsmøde.

Den skriftlige bevilling blev behandlet og bevilget af bestyrelsen på et bestyrelsesmøde den 31. maj 2007, hvor alle de indstævnte bestyrelsesmedlemmer var til stede.

Aktiekreditten indgik i en skriftlig bevilling, hvor der skete to forhøjelser af koncernengagementsrammen. Den ene forhøjelse angik et byggelån, og den anden forhøjelse angik aktiekreditten til køb af aktier i Roskilde Bank.

Om aktiekreditten fremgår det, at der ansøges om 21 mio. kr. til forhøjelse af det eksisterende lån på 20 mio. kr. til 41 mio. kr., og at forhøjelsen anvendes til køb af yderligere aktier i Roskilde Bank. Det fremgår endvidere, at aktierne er lagt i et spærret depot og i henhold til en hensigtserklæring ikke må sælges før tidligst den 1. april 2008. Det fremgår afslutningsvis, at Stones Invest herefter har aktier i Roskilde Bank for ca. 50 mio. kr.

Om det samlede koncernengagement fremgår det, at den samlede ansøgte forhøjelse udgør 59 mio. kr. til et samlet engagement på 674.939.000 kr. Det fremgår endvidere, at underdækningen i engagementet udgør 419.939.000 kr., hvoraf 43 mio. kr. vedrører selskabet Stones Invest. Af den engagementsoversigt, der var vedlagt bevillingen, fremgår det, at der bevilges et ”tillægslån til aktiekøb” på 21 mio. kr., og under kolonnen ”bevilget sikkerhed” er der anført 0 kr.

3.3. Thorion Invest

(ejet af J)

Thorion Invests hovedaktivitet var ejendomsinvestering.

Sagen angår for Højesteret et lån til Thorion Invest i form af en aktiekredit på 125 mio. kr., som var omfattet af en skriftlig bevilling, der blev godkendt af bestyrelsen den 25. oktober 2007. Finansiell Stabilitet har for Højesteret opgjort tabet på engagementet med Thorion Invest til 108.475.168 kr. Parterne er enige om den beløbsmæssige opgørelse af tabet.

Bankens engagement med J-koncernen var et af de engagementer, som Finanstilsynet undersøgte i efteråret 2006, hvor tilsynet fandt, at der ikke var en særlig høj risiko vurderet ud fra Finanstilsynets stressscenarie.

Det fremgår af den revisionsprotokol for årsregnskabet for 2006 for Roskilde Bank, som bankens interne revision udarbejdede, at revisionen ud fra en samlet vurdering ikke anså engagementet for risikobehæftet ud over normal forretningsmæssig risiko.

Det fremgår af den revisionsprotokol for årsregnskabet for 2007 for Roskilde Bank, som bankens interne revision udarbejdede, at intern revision vurderede, at ”boniteten i engagementet er forværret og der bør udarbejdes en handlingsplan for nedbringelse af engagementet. Det er dog vores vurdering, at boniteten i engagementet ikke på nuværende tidspunkt er så dårlig, at der er et nedskrivningsbehov”. Det fremgår endvidere, at risikoen på engagementet vurderes som ”begrænset i lyset af afdækningen af engagementet såvel som kundens indtjening og kapitalforhold”. Revisionsprotokollen blev forevist for den eksterne revision og fremlagt for bestyrelsen den 8. februar 2008.

3.3.1. Lånevilkår

Den 20. december 2006 udarbejdede kunderådgiver ”5” en bevillingsansøgning om en aktiekredit på 125 mio. kr. til Thorion Invest. Formålet med lånet er angivet som køb af aktier i Roskilde Bank. Det er endvidere anført, at der er udfærdiget en uigenkaldelig fuldmagt. Der fremgår en lang række sikkerhedsdepoter.

Låneaftalen mellem Roskilde Bank og Thorion Invest blev underskrevet samme dag. Det er anført, at lånet er anvendt til køb af aktier i Roskilde Bank, og at låneaftalen tages op til fornyet drøftelse den 1. marts 2008. Det fremgår endvidere, at der er afgivet selvskyldnerkaution af J og selskaber i hans koncern, og at der herudover er stillet sikkerhed i form af sikkerhedsdepoter tilhørende Nestor Invest og Thorion Invest. Det fremgår af bankens almindelige bestemmelser, at pantet foruden lånet tjener til sikkerhed for enhver anden forpligtelse, som kunden har eller måtte få over for banken. Samme dag gav Thorion Invest en uigenkaldelig fuldmagt, efter hvilken Roskilde Bank bemyndiges til at anvende provenuet af eventuelle salg af aktier i Roskilde Bank til at indfri eller delvis indfri aktielånet.

Aktierne blev erhvervet den 21. december 2006 med valørdag den 28. december 2006.

Bevillingen blev godkendt den 28. december 2006 af ”6”. Af feltet ”bevillingstekst” fremgår ”til efterbevilling. Skriftlig bevilling følger snarest”.

3.3.2. Bestyrelsens behandling af bevillingen

Der blev den 2. oktober 2007 udarbejdet en skriftlig bevilling, der omfattede bl.a. aktiekrediten på 125 mio. kr. Samme dag blev aktiekrediten indstillet af K, O og P på et kreditudvalgsmøde.

Den skriftlige bevilling blev behandlet og efterbevilget af bestyrelsen på et bestyrelsesmøde den 25. oktober 2007, hvor alle de indstævnte bestyrelsesmedlemmer var til stede.

Aktiekrediten indgik i en skriftlig bevilling, hvor der skete forhøjelse af koncernengagementsrammen med 206.885.000 kr. til 850 mio. kr. Det fremgår af ansøgningen, at rammen hovedsageligt skulle anvendes til køb, ombygning, reovering og anlægsfinansiering af bolig- og erhvervsudlejningsejendomme, og at 125 mio. kr. af rammen var anvendt til køb af aktier i Roskilde Bank.

Det fremgår endvidere, at underdækningen i engagementet udgjorde 88.020.000 kr., og at denne skyldtes lån til køb af aktier i Roskilde Bank. Det fremgår herudover, at Js personlige regnskab pr. 31. december 2006 viser en skattepligtig indkomst på 4.624.000 kr. og en formue på 425.198.000 kr. Det fremgår af den afsluttende sammenfatning, at det ansøgte er bevilget som presserende, da kunden havde behov for et hurtigt svar. Af den engagementsoversigt, der var vedlagt bevillingen, fremgår det, at engagementet omfatter en aktiekredit på 125 mio. kr., og under kolonnerne ”bevilget sikkerhed” og ”faktisk sikkerhed” er der anført 0 kr.

3.4. I-koncernen

I ejede bl.a. selskabet Hanros og en række andre selskaber. Koncernen beskæftigede sig hovedsageligt med køb, udvikling og salg af fast ejendom.

Sagen angår for Højesteret et lån til Hanros, som afløste et forudgående lån til I personligt i form af to aktiekreditter på i alt 44,2 mio. kr. Aktiekreditterne til I fremgår af bevillinger, der blev behandlet på bestyrelsesmøder den 9. august og 20. december 2007, mens aktiekrediten til Hanros blev efterbevilget på et bestyrelsesmøde den 4. august 2008. Alle de indstævnte bestyrelsesmedlemmer var til stede på møderne.

Finansiel Stabilitet har for Højesteret opgjort tabet på den samlede aktiekredit til Hanros til 35 mio. kr. Der er mellem parterne enighed om den beløbsmæssige opgørelse af tabet, idet det dog er gjort gældende, at beløbet skal fratrækkes provenu fra realisering af nogle værdipapirer, som lå til sikkerhed for bl.a. aktiekrediten. Der er enighed om, at provenuet kan opgøres til 18.649.848,10 kr.

Af Finanstilsynets rapport af 3. januar 2007 fremgår, at bankens engagement med I-koncernen var et af de undersøgte engagementer, der indeholdt en særlig høj risiko vurderet ud fra Finanstilsynets stressscenarie.

3.4.1. Lånevilkår

Den første aktiekredit til I

Den 14. december 2006 erhvervede I ifølge Roskilde Banks konkursbos ejerbog for 25,2 mio. kr. aktier i Roskilde Bank.

Den 19. december 2006 blev der udarbejdet en bevillingsansøgning om en aktiekredit på 25,2 mio. kr. til I-koncernen. Ansøgningen fremstår som udarbejdet af E. Om formålet med lånet er det bl.a. anført, at der ansøges om 25,2 mio. kr. til køb af aktier i Roskilde Bank, og at disse ”lægges i spærret depot 6160896574 – Hensigtserklæring”.

Aktierne blev afnoteret den 22. december 2006.

Ansøgningen fremstår som godkendt af E den 29. december 2006. Det fremgår af feltet ”bevillingstekst”, at der forefindes en skriftlig bevilling på kreditkontoret, som ikke er modtaget endnu.

Låneaftalen mellem Roskilde Bank og I blev underskrevet den 11. februar 2007. Låntager er ifølge aftalen I. Det fremgår endvidere af aftalen, at der er stillet sikkerhed i form af et sikkerhedsdepot tilhørende I. Det fremgår af bankens almindelige bestemmelser, at pantet foruden lånet tjener til sikkerhed for enhver anden forpligtelse, som kunden har eller måtte få over for banken. Under aftalens afsnit om sikkerheder er der endvidere foretaget overstregning af et yderligere sikkerhedsdepot – tilhørende I og dennes ægtefælle – og med håndskrift anført ”køb af RB aktier til I – dette depot skal ikke være med”.

Aktienotaen for aktiekøbet er dateret den 27. februar 2007 med valørdato den 1. marts 2007. Den 1. marts 2007 blev aktierne gennoteret.

Den anden aktiekredit til I

Den 22. marts 2007 udarbejdede kunderådgiver ”7” en bevillingsansøgning om en aktiekredit på 19 mio. kr. til I. Om formålet med lånet er det anført, at det ansøgte anvendes til forhøjelse af aktielån til I. Det er endvidere anført, at der til sikkerhed underskrives en hensigtserklæring.

Låneaftalen mellem Roskilde Bank og I blev underskrevet den 29. marts 2007. Det fremgår af aftalen, at der er stillet sikkerhed i form af et sikkerhedsdepot tilhørende I. Det fremgår af bankens almindelige bestemmelser, at pantet foruden lånet tjener til sikkerhed for enhver anden forpligtelse, som kunden har eller måtte få over for banken. Det følger af en afviklingstabel, at lånet ikke afdrages, men at der påløber renter. Det fremgår endvidere, at lånet kan opsiges af såvel Roskilde Bank som I. For Roskilde Bank gælder et opsigelsesvarsel på 3 måneder.

Aktierne blev erhvervet samme dag med valørdag den 3. april 2007.

Bevillingen fremstår som godkendt den 2. april 2007 af E. Af feltet ”begrundelse for bevilling” fremgår ”Indstilles til efterbevilling – køb af Roskilde Bank aktier”.

Overførslen af lånet til Hanros

Den 23. november 2007 blev der på foranledning af I udarbejdet et udkast til låneaftale med Hanros vedrørende et lån på 40.080.000 kr. Baggrunden for aftalen var et ønske fra I om, at aktieposten skulle overføres til Hanros, idet han skrev til E, at det var en fejl, at aktierne var blevet noteret i hans og ikke Hanros’ navn. Låneaftalen blev efter det oplyste ikke underskrevet.

Den 8. august 2008 blev der udarbejdet en ny låneaftale. Lånets størrelse var i aftalen angivet til 40.080.000 kr., og der var givet sikkerhed i form af selvskyldnerkaution fra I samt værdier i et sikkerhedsdepot. Låneaftalen blev underskrevet den 11. august 2008.

3.4.2. Bestyrelsens behandling af bevillingerne

Bestyrelsen behandlede i alt tre skriftlige bevillinger, hvor aktiekreditterne indgik. De første skriftlige bevillinger blev udarbejdet henholdsvis den 22. juni og den 1. november 2007 og behandlet på bestyrelsesmøder henholdsvis den 9. august og den 20. december 2007. Disse skriftlige bevillinger var inden bestyrelsesmøderne behandlet og godkendt som presserende af kreditudvalget.

Den samlede aktiekredit til I er ikke anført i de skriftlige bevillingers ansøgningsfelt og de beløb, der søges om, omfatter ikke aktiekreditten. Af feltet ”koncernengagement” fremgår, at en del af underdækningen i koncernengagementet vedrørte lån til I til køb af aktier i Roskilde Bank. Af bevillingen, som blev behandlet af bestyrelsen den 9. august 2007, fremgår en underdækning på 60.167.000 kr. vedrørende aktier i Roskilde Bank. Af bevillingen, som blev behandlet af bestyrelsen den 20. december 2007, fremgår en underdækning på 60.970.000 kr. vedrørende aktier i Roskilde Bank.

Den tredje skriftlige bevilling blev udarbejdet den 21. juli 2008 af bl.a. E. Bevillingsliste nr. 704, der omfattede bl.a. en forlængelse af et lån på 40.080.000 kr. til Hanros, er anført som indstillet af ”AHC/PHA. Godkendt af Natbanks Repr. 31.07.08.”

Den skriftlige bevilling blev behandlet og efterbevilget af bestyrelsen på et bestyrelsesmøde den 4. august 2008. Den omfattede en samlet forhøjelse af engagementet med ca. 59 mio. kr. til ca. 608 mio. kr. og i øvrigt forlængelse af en lang række lån. Det er under selskabet Hanros anført, at der søges om forlængelse af et lån på 40.080.000 kr. Det er anført, at provenuet er anvendt til køb af værdipapirer, og at der i depotet er aktier i Roskilde Bank med en kursværdi på 4,7 mio. kr.

Det fremgår af bevillingen, at underdækningen i engagementet udgjorde ca. 433 mio. kr., heraf kunne ca. 56 mio. kr. henregnes til Hanros. Det fremgår af den afsluttende sammenfatning, at der er en meget stram likviditet i I koncernen blandt andet på grund af faldende ejendomspriser, men engagementet indstilles til bevilling.

3.4.3. Oplysninger om erstatningskravet i stævningen og sagens bilag for landsretten

For landsretten blev der som bilag til stævningen fremlagt en oversigt over udviklingen i kreditgivning i perioden april 2005 til juli 2008 for de største 10 kundeforhold, hvor banken havde lidt eller med overvejende sandsynlighed skønnede at kunne konstatere betydelige tab. Det fremgår af oversigten, at der ultimo 2009 var afskrevet 270.645.000 kr. på engagementet med I-koncernen.

For landsretten blev der endvidere som en del af et bilag betegnet ”Tabsdokumentation vedrørende Bankens engagement med I-koncernen” fremlagt brev af 21. december 2009 til I, hvori Roskilde Bank gør hans forpligtelse som selvskyldnerkautionist gældende. Det fremgår af brevet, at Hanros er tvangsopløst, og at selskabets lån og kreditter forfalder til betaling til fuld og endelig indfrielse med virkning fra den 21. december 2009. Endvidere fremgår, at bankens tilgodehavende beløber sig til i alt 75.205.240,30 kr. Det skyldige beløb fordeler sig på to konti, hvoraf den ene er konto nr. 616005639573 med et tilgodehavende på 42.823.278,74 kr., som svarer til det kontonummer, der fremgår af låneaftalen af 11. august 2008 mellem Hanros og Roskilde Bank vedrørende lånet på 40.080.000 kr., bortset fra cifferet 6 i midten af kontonummeret.

3.5. H-engagementet

H var i perioden 2001-2016 administrerende direktør i Fonden Roskilde Festival.

Engagementet med H var i perioden 2001-2004 et sædvanligt privatkundeengagement, men blev i perioden 2005-2007 udvidet væsentligt. Hs engagement i banken oversteg således pr. 31. december 2006 100 mio. kr. og nærmede sig i oktober 2007 200 mio. kr.

Sagen angår for Højesteret lån til H i form af investeringskreditter, som blev efterbevilget af bestyrelsen den 23. marts 2006 og den 25. oktober 2007. Erstatningskravet omfatter ikke kun tab på lånefinansiering af køb af aktier i Roskilde Bank, men angår alle kreditbevillinger til H personligt, som blev bevilget i perioden 2005-2007 til investeringsformål.

Finansiel Stabilitet har for Højesteret opgjort tabet på investeringskreditterne til H til 100.220.597 kr. Der er mellem parterne enighed om den beløbsmæssige opgørelse af tabet, idet de indstævnte dog har gjort gældende, at tabet skal opgøres som det beløb, hvormed ban-

ken lånefinansierede køb af aktier i Roskilde Bank. Herved fremkommer ifølge D et tab på 72.207.890 kr. Der er mellem parterne ikke enighed om, hvilken opgørelsesmetode der skal anvendes, men Finansiell Stabilitet har anført, at det kan lægges til grund, at det isolerede tab vedrørende aktier i Roskilde Bank udgør 72.207.890 kr.

Den første bevilling

Den 15. februar 2006 bevilgede kreditudvalget en rammeforhøjelse for udlandslån på 75.562.000 kr. til H. Der forelå ikke en skriftlig ansøgning til brug for bevillingen.

Den 13. marts 2006 blev der udarbejdet en skriftlig bevilling, der omfattede bl.a. den bevilgede ramme for udlandslån på 75.562.000 kr. Det fremgår af bevillingen, at provenuet skulle anvendes til køb af en ejendom for ca. 3 mio. kr. og resten til køb af aktier i Roskilde Bank. Det fremgår endvidere, at der ingen sikkerhed var for aktiekøbet, men at det var aftalt, at der skulle være værdier ”svarende til en overdækning på 20 % og stop loss 10 %”. Det fremgår herudover, at Hs formue pr. 7. februar 2006 udgjorde 13.178.000 kr. Om ”koncernengagementet” for ”Koncern H og M” fremgår det af bevillingen, at udvidelsen udgjorde 80.562.000 kr. til et samlet engagement på 125.718.000 kr., og at underdækningen ville udgøre 103.310.000 kr. Det fremgår af bilagsmateriale, at H og hans ægtefælle havde en personlig skattepligtig indtægt på 1 mio. kr. henholdsvis 350.000 kr., at han havde aktiver for ca. 59 mio. kr., heraf fast ejendom med en friværdi af ca. 4 mio. kr. og aktier i Roskilde Bank for ca. 53,4 mio. kr., og at han havde bankgæld for ca. 45,1 mio. kr.

I den afsluttende sammenfatning og indstilling er det anført, at H har indgående kendskab til investering i værdipapirer, og at han er uddannet økonom og i mange år har været direktør for Roskilde Festival. Det er desuden anført, at det anses for fornuftigt at knytte ham tæt til banken som følge af hans betydning for lokalsamfundet i Roskilde. Endelig fremgår det, at det ansøgte er bevilget som presserende, da kunden skulle give hurtigt svar vedrørende køb af ejendommene, og fordi han ønskede at købe aktier i Roskilde Bank straks.

Den skriftlige bevilling blev behandlet og efterbevilget af bestyrelsen på et bestyrelsesmøde den 23. marts 2006, hvor alle bestyrelsesmedlemmer på nær D var til stede. Han har underskrevet referatet som ”set”.

O, der var leder af kreditafdelingen, sendte den 10. august 2007 en mail til cheferne i bankens salgsteam og afdelingsdirektør M, hvoraf følgende fremgår:

”Til chef/souschef

Aktiemarkedet er for nedadgående – også i dag er der markante fald.

Det er nødvendigt at vi får set alle investeringskreditter efter i sømmene. Derfor beder jeg jer sørge for at sikre jer, at alle investeringskreditter fortsat overholder bevillingerne mht. overdækning og stop-loss samt at der reageres korrekt på evt. overskridelser af stop-loss klausuler.

Jeg vil gerne have en tilbagemelding fra jer senest kl. 15.00 d.d. indeholdende en oversigt over jeres investeringskunder indeholdende følgende data:

kundenummer navn investeringsengagement dækningspct. bevilget dækning/stop-loss hvad du har gjort hvis stop-loss er indtrådt.”

Den anden bevilling

Den 10. oktober 2007 bevilgede kreditudvalget en rammeforhøjelse for engagementet med H til i alt 236.045.000 kr.

Den 16. oktober 2007 blev der udarbejdet en skriftlig bevilling, der omfattede den bevilgede rammeforhøjelse for engagementet med H på i alt 110.327.000 kr. Det fremgår af bevillingen, at 100 mio. kr. af forhøjelsen skulle anvendes til køb og salg af udenlandske futures DAX eller SP500 og valutaterminskontrakter. Det fremgår endvidere, at H havde lån for i alt 107.500.000 kr. til køb af aktier i Roskilde Bank og betaling af renter på lånet. Det fremgår ikke, at der er stillet sikkerhed for denne del af bevillingen, men i den afsluttende sammenfatning og indstilling er anført, at de store underdækninger modsvares af aktier i en række ”medejerdepoter/spærrede depoter” omfattende aktier i Roskilde Bank, herunder for Hs vedkommende aktier for ca. 80 mio. kr. Det fremgår desuden, at H havde lån for 73 mio. kr. til køb af øvrige aktier, og at der var deponeret aktier for ca. 77 mio. kr. til sikkerhed for lånet. Endelig fremgår det, at der var lån for ca. 9 mio. kr. til køb af faste ejendomme. Det fremgår herudover, at H og hans ægtefælles formue pr. 30. september 2007 var negativ med 511.000 kr. Om ”koncernengagementet” for ”Koncern H og M” fremgår det af bevillingen, at underdækningen er 128.913.000 kr. for det samlede engagement, heraf 116.769.000 kr. vedrørende H. Af den afsluttende sammenfatning og indstilling fremgår, at det ansøgte er bevilget

som presserende. Bevillingen er ikke vedlagt oplysninger om H og hans ægtefælles indkomst og formue i øvrigt.

Den skriftlige bevilling blev behandlet og efterbevilget af bestyrelsen på et bestyrelsesmøde den 25. oktober 2007, hvor alle bestyrelsesmedlemmer var til stede.

Hs aktieinvesteringer i 2006 og 2007

Det fremgår af en oversigt udarbejdet af D til brug for retssagen, at H i starten af marts 2006 havde erhvervet aktier i Roskilde Bank for i alt 91.573.676 kr. På dette tidspunkt havde han desuden erhvervet aktier i andre selskaber for ca. 180.000 kr.

I december 2006 solgte H aktier i Roskilde Bank for 32,5 mio. kr. Provenuet fra salget blev efter det oplyste anvendt til køb af andre aktier, ligesom banken i januar 2007 oprettede en investeringskredit til investering i andre aktier end Roskilde Bank. Pr. 31. marts 2007 havde han købt andre børsnoterede aktier for (netto) ca. 40,6 mio. kr. og unoterede aktier for ca. 8,2 mio. kr.

Fra denne dato frem til den 31. juli 2007 solgte han igen aktier i Roskilde Bank for 32,5 mio. kr. og købte tegningsretter til aktier i Roskilde Bank for 4,4 mio. kr., børsnoterede aktier for yderligere (netto) 21,8 mio. kr., og unoterede aktier for ca. yderligere (netto) 8,5 mio. kr. Pr. 31. juli 2007 udgjorde hans engagement med banken (det faktiske træk) 136.709.073 kr.

Fra denne dato op til bestyrelsens godkendelse af efterbevillingen den 25. oktober 2007 købte han aktier i Roskilde Bank for i alt ca. 41,2 mio. kr. og andre børsnoterede aktier for ca. 6,2 mio. kr.

Efter bestyrelsens bevilling af 25. oktober 2007 skete der kun i forholdsvis begrænset omfang yderligere køb af værdipapirer.

4. Ansvarsforsikring

Roskilde Bank tegnede den 27. december 2007 en bestyrelsesansvarsforsikring. Som sikret i henhold til policen er anført ”enhver tidligere, nuværende og fremtidig bestyrelse og direktion

i Roskilde Bank A/S". Det fremgår af forsikringsbetingelserne, at forsikringen ikke dækker "krav, der udspringer af handlinger eller undladelser, som ligger før den 27. december 2007".

5. Responsum fra Finans Danmark

Finans Danmark har i responsum nr. FD-2/2020 af 23. januar 2020 besvaret en række spørgsmål om, hvad der kan anses for sædvanlig pengeinstitutpraksis. Heraf følger bl.a.:

"Spørgsmål 6

Var det i overensstemmelse med sædvanlig pengeinstitutpraksis at inddrage følgende momenter i bevillingsgrundlaget vedrørende erhvervskundeforhold:

- Kundens tilbagebetalingsevne og kundens soliditet og evne til at servicere lånet.
- Krav til kundens andel af finansieringen (egen finansiering).
- Hvorvidt kunden har givet anledning til overtræk eller restancer.
- Karakteren og værdien af tilbudte sikkerheder, herunder sikkerhedernes karakter, f.eks. pantesikkerheder i fast ejendom.
- Eksterne vurderinger fra tredjemand af værdien af tilbudte sikkerheder og forudsætningerne for sådanne vurderinger.
- Markedskonjunkturer.

Finans Danmarks svar på spørgsmål 6

- Kundens tilbagebetalingsevne og kundens soliditet og evne til at servicere lånet. - JA
- Krav til kundens andel af finansieringen (egen finansiering). - JA
- Hvorvidt kunden har givet anledning til overtræk eller restancer. - JA
- Karakteren og værdien af tilbudte sikkerheder, herunder sikkerhedernes karakter, f.eks. pantesikkerheder i fast ejendom. - JA
- Eksterne vurderinger fra tredjemand af værdien af tilbudte sikkerheder og forudsætningerne for sådanne vurderinger. Afhænger af aktivet.
- Markedskonjunkturer. Kan ikke besvares.

...

Spørgsmål 8

I fortsættelse af besvarelsen af spørgsmål 7 bedes det for så vidt angår henholdsvis pantebrevskreditter og investeringskreditter oplyst, om det efter sædvanlig pengeinstitutpraksis var sædvanligt at inddrage følgende momenter i bevillingsgrundlaget:

- Kundens andel af værdipapirfinansieringen henholdsvis pantebrevsfinansieringen (krav om egen finansiering fra kunden henholdsvis belåningsgrad)
- Krav til størrelse af sikkerhedsmæssig overdækning, spredningen af sikkerheder og krav til indhold af stop loss klausuler
- Krav til boniteten (værdien af pantet) af de enkelte pantebreve, der finansieres under kreditten og i givet fald, hvilke krav der i sædvanlig pengeinstitutpraksis vil

blive stillet til sikring af værdien af de pantebreve, der finansieres, herunder om det er sædvanligt at inddrage de forhold, der nævnes under spørgsmål 7.

Finans Danmarks svar på spørgsmål 8

- Kundens andel af værdipapirfinansieringen henholdsvis pantebrevsfinansieringen (krav om egen finansiering fra kunden henholdsvis belåningsgrad) - JA
- Krav til størrelse af sikkerhedsmæssig overdækning, spredningen af sikkerheder og krav til indhold af stop loss klausuler - JA
- Krav til boniteten (værdien af pantet) af de enkelte pantebreve, der finansieres under kreditten og i givet fald, hvilke krav der i sædvanlig pengeinstitutpraksis vil blive stillet til sikring af værdien af de pantebreve, der finansieres, herunder om det er sædvanligt at inddrage de forhold, der nævnes under spørgsmål 7. – JA. Der blev primært set på LTV, beliggenhed og betalingshistorik.

Spørgsmål 9

Finans Danmark bedes gennemgå [...] besvarelse af Spørgsmål 5 i Responsum nr. FD-1 /2018 [...]

I fortsættelse af besvarelsen af dette spørgsmål bedes Finans Danmark tilsvarende oplyse, om det findes at være i modstrid med sædvanlig pengeinstitutpraksis alene at basere en kreditvurdering af en kredit til køb af værdipapirer på en forventning til, hvorledes værdipapirerne over tid kan udvikle sig?

Endelig bedes Finans Danmark oplyse, om der ved investeringskreditter efter sædvanlig pengeinstitutpraksis stilles krav om spredning i porteføljen af værdipapirer.

Finans Danmarks svar på spørgsmål 9

Spørgsmål 1

Ja.

Spørgsmål 2

Ja.

Spørgsmål 10

Var det i overensstemmelse med sædvanlig pengeinstitutpraksis at basere en kreditvurdering af en kredit til køb af et pengeinstituts egne aktier på en forventning om, at låntager alene via afkast på værdipapirerne ville være i stand til at servicere sin gæld?

Finans Danmarks svar på spørgsmål 10

Nej.

...

Spørgsmål 14

Finans Danmark bedes gennemgå vedhæftede rapport af 25. september 2008 fra Finanstilsynet, som vedrører Finanstilsynets undersøgelse af Roskilde Bank A/S' salg af egne aktier i sensommeren 2006 og foråret 2007. Finanstilsynet har i rapporten anført følgende:

"Endelig har Finanstilsynet noteret sig, af Roskilde Bank har haft den holdning, at såfremt en kunde belastede bankens solvens negativt, så var der en klar forventning

om, at kunden også bidragede positivt til bankens kernekapital. Det var så at sige noget for noget. I den forbindelse så banken velvilligt på låneansøgninger til finansiering af køb af Roskilde Bank aktier, hvis kunden ikke selv havde midler til købet.”

Finans Danmark bedes med henvisning til dette udsagn oplyse, om det findes at være i modstrid med sædvanlig pengeinstitutpraksis, hvis et pengeinstitut i den beskrevne situation slækker på kravene til - og grundlaget for at foretage – en kreditbevilling til at yde lån til køb af aktier i pengeinstituttet?

*Finans Danmarks svar på spørgsmål 14
Ja.”*

6. Syn og skøn

Der er for Højesteret gennemført syn og skøn ved statsautoriseret revisor Christian Sanderhage, assisteret af Tinus Bang Christensen for så vidt angår skønsrapportens del 2 og den supplerende skønsrapport. I skønsrapportens del 1 har skønsmanden besvaret en række spørgsmål om økonomiske forhold i Nicolaj Gruppen ApS, CenterPlan A/S, Stones Invest A/S, S&J Gruppen Holding ApS, Hanros ApS og J-koncernen. Af skønsrapportens del 2 fremgår bl.a.:

”2. Spørgsmål 14

Skønsmanden bedes gennemgå data fra Nasdaq - OMX for perioden 3. juli 2006 – 30. juni 2008 vedrørende handel med og omsætning af Roskilde Bank-aktien samt tilsvarende data for handel med aktierne i en række øvrige ”gruppe 2” pengeinstitutter (arbejdskapital mellem 10 og 50 mia. kr.) (Bilag 1008.G – Materiale G – ROSK, Bilag 1008.I - Materiale I - ROSK - Handler 01012005 – 30062008 og Bilag 1008.H - Materiale H – bank aktier -Bilag 969 og 1001) og beskrive, hvordan markedet for omsætning af Roskilde Bank-aktien var i perioden.

...

2.6. Opsummering

Markedet for omsætning af Roskilde Bank-aktien i perioden 3. juli 2006 – 30. juni 2008 kan karakteriseres ved at:

- omsætningen i Roskilde Bank-aktien, målt i kr. var højere end gennemsnittet for Gruppe 2 bankerne. Omsætningen i Roskilde Bank-aktien var karakteriseret ved nogle enkelte handelsdage med usædvanlig høj omsætning. Selv når vi fjerner de ti handelsdage med højest omsætning i Roskilde Bank-aktien, var den gennemsnitlige omsætning, målt i kr., højere end for Gruppe 2 bankerne.
- omsætningen i Roskilde Bank-aktien, målt i % af udestående aktier, var også højere end det tilsvarende gennemsnit for Gruppe 2 bankerne.
- den gennemsnitlige transaktionsstørrelse for Roskilde Bank-aktien, målt i kr., var på niveau med den gennemsnitlige transaktionsstørrelse for Gruppe 2 bankerne.
- for perioden efter 30. oktober 2007, hvor der er separate data på Off Exchange segmentet, ligger andelen af handler med Roskilde Bank-aktien, som foregik Off Exchange, lidt over det tilsvarende gennemsnit for Gruppe 2 bankerne.

- det gennemsnitlige spread mellem udbudte købs- og salgspriser, bid-ask spreadet, for Roskilde Bank-aktien lå under det tilsvarende gennemsnit for Gruppe 2 banker.

...

3. Spørgsmål 15

Med udgangspunkt i de sammenlignelige pengeinstitutter, som er omfattet af ovennævnte handelsdata fra Nasdaq – OMX (Bilag 1008.G – Materiale G – ROSK- bilag 969, Bilag 1008.I - Materiale I - ROSK - Handler 01012005 – 30062008 og Bilag 1008.H -Materiale H – bank aktier), bedes skønsmanden vurdere, om markedet for handel med Roskilde Bank-aktien kan karakteriseres som et likvidt marked, herunder bedes det beskrevet, hvad et likvidt marked er, og hvad der karakteriserer et likvidt marked?

...

3.3. Opsummering

Der er forskellige definitioner af likviditet og likvide markeder, og der findes ikke en generel definition af koncepterne. Det er vanskeligt at opstille kriterier for, hvornår et marked kan betegnes som likvidt.

...

Overordnet set vurderer vi, at likviditeten i markedet for Roskilde Bank var bedre end likviditeten i de tilsvarende markeder for Gruppe 2 banker, på nær Alm. Brand. Der er også tegn på, at likviditeten for Roskilde Bank og Gruppe 2 banker er bedre i første halvdel af perioden sammenlignet med anden halvdel af perioden.

Den sidste række i Tabel 3 præsenterer rangordningen af Roskilde Bank og Gruppe 2 banker målt på markedsværdi af aktiekapitalen. Der er en forholdsvis stærk sammenhæng mellem markedsværdier og vores samlede vurdering af likviditet. Det giver mening, da vi som udgangspunkt ville forvente, at små (store) selskaber vil have relativt lavere (højere) likviditet, dvs. deres aktiekapital handles relativt mindre (oftere).

...

4. Spørgsmål 16

Var aktien i perioden kursfølsom eller kursstabil?

...

4.1. Opsummering

Vi har beregnet standardafvigelsen på Roskilde Bank-aktien og Gruppe 2 banker baseret på daglige og ugentlige aktiekurser. Standardafvigelsen for Roskilde Bank ligger lidt over gennemsnittet for Gruppe 2 banker. På den baggrund vurderer vi, at Roskilde Bank er mindre kursstabil sammenlignet med Gruppe 2 banker.

...

5. Spørgsmål 17a

Skønsmanden anmodes om at foretage en vurdering af, om det baseret på markedetsdata i bilag 1008.G – bilag 1008.I - (såvel ”On Exchange -Automatic” som ”On Exchange Manual Trades”) kan anses for sandsynligt, at følgende aktier kunne have været omsat til andre kunder i markedet samlet eller i mindre portioner til de anførte kurser i et tidsrum, som ligger indenfor 1 måned før til 1 måned efter den oplyste dato.

1. 18. december 2006: (Stones Invest A/S) 32.258 aktier til kurs 620

2. 21. december 2006: (Thorion Invest/KST) 198.000 aktier til kurs 630
3. 27. februar 2007: (I) 40.000 aktier til kurs 630
4. 29. marts 2007: (Nicolaj Gruppen ApS) 100.000 aktier til kurs 600
5. 30. marts 2007: (Stones Invest A/S) 33.057 aktier til kurs 605
6. 29. marts 2007: (I) 24.000 aktier til kurs 620

De i spørgsmålet oplyste aktiesalg skal ikke indgå i vurderingen.

...

5.3. Samlet vurdering

Vi anser det som sandsynligt, at aktieposterne (Stones Invest A/S (dec06), Thorion Invest/KST (dec06), I (feb07), Nicolaj Gruppen ApS (mar07), Stones Invest A/S (apr07), I (mar07)) kunne være omsat til andre kunder i markedet samlet eller i mindre portioner til de anførte kurser i et tidsrum, som ligger indenfor 1 måned før/efter eksekveringsdatoen.

...

6. Spørgsmål 17b

Skønsmanden anmodes om at foretage en vurdering af, om det baseret på markededata i bilag 1008.G –bilag 1008.I (såvel ”On Exchange -Automatic” som ”On Exchange Manual Trades”) kan anses for sandsynligt, at følgende aktier kunne have været omsat, samlet eller i mindre portioner, til andre kunder end dem, der fremgår af bilag VIII.Y (med undtagelse af Glitnir, jfr. jf. Bilag 6, 115 140 og 161), til de anførte kurser i et tidsrum, som ligger inden for 1 måned før til 1 måned efter den oplyste dato.

1. 18. december 2006: (Stones Invest A/S) 32.258 aktier til kurs 620
2. 21. december 2006: (Thorion Invest/KST) 198.000 aktier til kurs 630
3. 27. februar 2007: (I) 40.000 aktier til kurs 630
4. 29. marts 2007: (Nicolaj Gruppen ApS) 100.000 aktier til kurs 600
5. 30. marts 2007: (Stones Invest A/S) 33.057 aktier til kurs 605
6. 29. marts 2007: (I) 24.000 aktier til kurs 620

...

6.3. Samlet vurdering

Tabel 20 opsummerer resultaterne for afsnit 6.1 og 6.2. Vi anser det som sandsynligt, at aktieposterne (Stones Invest A/S (dec06), Thorion Invest/KST (dec06), I-Hansen (feb07), Nicolaj Gruppen ApS (mar07), Stones Invest A/S (apr07) og I (mar07)) kunne være omsat til andre kunder i markedet end dem, der fremgår af bilag VIII.Y (ekskl. Glitnir) samlet eller i mindre portioner til de anførte kurser i et tidsrum, som ligger indenfor 1 måned før/efter eksekveringsdatoen.

....

8.1. Spørgsmål VIII.A

Skønsmanden anmodes om i forlængelse af svaret på spørgsmål 16 at oplyse, om prisen på Roskilde Bank-aktien var mere eller mindre kursfølsom/kursstabil end prisen på aktierne i de øvrige pengeinstitutter som skønsmanden har sammenlignet med ved besvarelsen af spørgsmål 14.

Ved besvarelsen af spørgsmål 16, i afsnit 4 vurderede vi, at Roskilde Bank-aktien var mindre kursstabil end den gennemsnitlige aktie for Gruppe 2 bankerne. På den baggrund ser vi ikke anledning til at uddybe besvarelsen af spørgsmål VIII.A yderligere.

...

8.2. Spørgsmål VIII.B-1

I det omfang, spørgsmål 17a og/eller spørgsmål 17b besvares bekræftende, anmodes skønsmanden om at oplyse, om de aktieposter, der er angivet i spørgsmålet, sammen med de øvrige aktieposter, som er oplistet i sagens bilag VIII.Y, samlet set kunne forventes omsat i børsmarkedet¹² eller som OTC-handel¹³, som Roskilde Bank ikke selv forestod¹⁴ på de i spørgsmål 17a og i bilag VIII.Y anførte tidspunkter eller i et tidsrum, der ligger indenfor 1 måned før til 1 måned efter de angivne handelsdatoer.

...

8.2.3. Samlet vurdering

Vi mener, at vores analyse underbygger, at aktieposterne angivet i spørgsmålet og i bilag VIII.Y (ekskl. Glitnir) kunne være omsat i børsmarkedet/OTC-handler, som Roskilde Bank ikke selv forestod, samlet eller i mindre portioner til de anførte kurser i et tidsrum, som ligger indenfor 1 måned før/efter eksekveringsdatoen.

...

8.3. Spørgsmål VIII.B-2

Skønsmanden anmodes om at besvare spørgsmål VIII.B-1 med udgangspunkt børsmarkedet og OTC-handlerne inkl. de handler, som Roskilde Bank selv forestod.

...

8.3.3. Samlet vurdering

Vi mener, at vores analyse underbygger, at aktieposterne angivet i spørgsmålet og i bilag VIII.Y (ekskl. Glitnir) kunne være omsat til andre kunder i markedet end dem, der fremgår af bilag VIII.Y (ekskl. Glitnir) samlet eller i mindre portioner til de anførte kurser i et tidsrum, som ligger indenfor 1 måned før/efter eksekveringsdatoen.

...

8.4. Spørgsmål VIII.C

I det omfang, skønsmanden har fundet det muligt at besvare spørgsmål 18, anmodes skønsmanden om at oplyse, om vurderingen af størrelsen af kursnedslaget er baseret på et teoretisk grundlag. I bekræftende fald anmodes skønsmanden om at redegøre for det teoretiske grundlag. I benægtende fald anmodes skønsmanden om nærmere at redegøre for grundlaget for besvarelsen af spørgsmål 18, herunder om vurderingen af kursnedslaget er baseret på tilsvarende handelsforløb med andre tilsvarende pengeinstitutaktier.

Ved besvarelsen af spørgsmål 17, afsnit 5 og 6, vurderede vi, at aktierne kunne være omsat til de anførte kurser inden for det angivne tidsrum. På den baggrund så vi ikke anledning til at uddybe besvarelsen af spørgsmål 18 yderligere. Besvarelsen af spørgsmål 17 er ikke baseret på finansiell teori vedr. handelsforhold i aktiemarkeder.

Besvarelsen af spørgsmål 17 er baseret på tilsvarende handler i markedet for Roskilde Bank aktien i perioden 3. januar 2005 til 30. juni 2008.”

Af supplerende skønsrapport af 27. maj 2022 fremgår bl.a.:

” 2.1. Spørgsmål VIII.L

Skønsmanden har i besvarelsen af spørgsmålene VIII.B-1 og B-2 undladt at vurdere Glitnir-transaktionen, idet skønsmanden oplyser, at det er ”... vanskeligt at identificere transaktioner, der er sammenlignelige med Glitnir-transaktionen i vores datasæt”.

Skønsmanden anmodes om at oplyse, om denne vanskelighed umuliggør en besvarelse af første del af spørgsmålene VIII.B-1 og VIII.B-2 i relation til Glitnir-transaktionen (svarende til skønsrapportens afsnit 8.2.1 og 8.3.1). Hvis en besvarelse ikke er umulig, anmodes skønsmanden om at besvare spørgsmålene under inddragelse af Glitnir-transaktionen med en beskrivelse af de usikkerhedsmomenter, som måtte gøre sig gældende i relation til denne del af besvarelsen.

2.1.1. Besvarelse af spørgsmål VIII.B-1, første del, med inddragelse af Glitnir-transaktionen (svarende til afsnit 8.2.1 i Skønsrapporten)

...

På den baggrund vurderer vi, at de aktieposter, der er angivet i spørgsmålet, sammen med de øvrige aktieposter, som er oplistet i sagens bilag VIII.Y (ekskl. Glitnir-transaktionen), hver især kunne være omsat i Børsmarkedet/OTC-handel (ekskl. RoskildeBank) på de anførte tidspunkter og til de anførte transaktionspriser. Vi vurderer også, at Glitnir-transaktionen kunne være omsat i Børsmarkedet/OTC-handel (ekskl. Roskilde Bank), selvom grundlaget for denne vurdering ikke er lige så robust som for de øvrige aktieposter.

2.1.2. Besvarelse af spørgsmål VIII.B-2, første del, med inddragelse af Glitnir-transaktionen (svarende til afsnit 8.3.1 i Skønsrapporten)

...

Samlet set vurderer vi, at aktieposterne, der er angivet i spørgsmålet sammen med de øvrige aktieposter, som er oplistet i sagens bilag VIII.Y (ekskl. Glitnir-transaktionen), hver især kunne være omsat i Børsmarkedet/OTC-handel (inkl. Roskilde Bank) på de anførte tidspunkter og til de anførte transaktionspriser. Vi vurderer også, at Glitnir-transaktionen kunne være gennemført i Børsmarkedet/OTC-handel (inkl. Roskilde Bank), selvom grundlaget for denne vurdering ikke er lige så robust som for de øvrige aktieposter.

2.2. Spørgsmål VIII.M

Skønsmanden anmodes om at oplyse, om vanskeligheden ved at identificere transaktioner sammenlignelige med Glitnir-transaktionen umuliggør en besvarelse af anden del af spørgsmålene VIII.B-1 og VIII.B-2 i relation til Glitnir-transaktionen (svarende til skønsrapportens afsnit 8.2.2 og 8.3.2). I bekræftende fald bedes det uddybet, hvorledes en fordeling af handlen hen over 2 måneder, dvs. til ca. 0,1% af udestående aktier dagligt, skulle umuliggøre identifikation af sammenlignelige transaktioner. I benægtende fald bedes anden del af spørgsmål VIII.B-1 og VIII.B-2 (svarende til skønsrapportens afsnit 8.2.2 og 8.3.2) besvaret under inddragelse af Glitnir-transaktionen.

Vi undlod at vurdere Glitnir-transaktionen i besvarelsen af spørgsmål VIII.B-1 og B-2 (svarende til Skønsrapportens afsnit 8.2.2 og 8.3.2), da størrelsen på denne transaktion (4,0% af udestående aktier) er meget større end alle andre transaktioner med Roskilde Bank-aktien (næststørste transaktion involverede 1,9% af udestående aktier), som vi har data på. Dette forhold gør det ikke umuligt at inkludere Glitnir-transaktionen i besvarelsen af anden del af spørgsmål VIII.B-1 og VIII.B-2 (svarende til

Skønsrapportens afsnit 8.2.2 og 8.3.2), men forholdet bevirker, at vores vurderinger er behæftet med væsentlig usikkerhed.

2.2.1. Besvarelse af spørgsmål VIII.B-1, andel del, med inddragelse af Glitnir-transaktionen (svarende til afsnit 8.2.2 i Skønsrapporten)

Vi vurderer derfor, på baggrund af Tabel 5, at transaktionerne angivet i spørgsmålet og i bilag VIII.Y (inkl. Glitnir) kunne have været omsat til andre kunder i Børsmarkedet/OTC-handel (ekskl. Roskilde Bank) i mindre portioner til de anførte kurser i et tidsrum, som ligger inden for 1 måned før til 1 måned efter den oplyste eksekveringsdato for den enkelte aktiepost. Hvis aktieposterne skulle have været omsat til andre kunder i Børsmarkedet/OTC-handel (ekskl. Roskilde Bank), vurderer vi, at et kursnedslag på op til 1,6% (5%-fraktilen) ville være forventeligt, hvilket er mindre end det faktiske kursnedslag på 4,1% for transaktionerne.

Ovenstående tilgang tager ikke højde for de vægtede effekter, der forekommer ved afvikling af de enkelte transaktioner, idet disse ikke er lige store, og den daglige afviklingsvolumen ikke er ligeligt fordelt. Beregninger, der tager højde for disse effekter, kræfter dog ovenstående vurdering.

2.2.2. Besvarelse af spørgsmål VIII.B-2, andel del, med inddragelse af Glitnir-transaktionen (svarende til afsnit 8.3.2 i Skønsrapporten)

Vi vurderer derfor, på baggrund af Tabel 5, at transaktionerne angivet i spørgsmålet og i bilag VIII.Y (inkl. Glitnir) kunne have været omsat til andre kunder i Børsmarkedet/OTC-handel (inkl. Roskilde Bank) i mindre portioner til de anførte kurser i et tidsrum, som ligger inden for 1 måned før til 1 måned efter den oplyste eksekveringsdato for den enkelte aktiepost. Hvis aktieposterne skulle have været omsat til andre kunder i Børsmarkedet/OTC-handel (inkl. Roskilde Bank), vurderer vi, at et kursnedslag på op til 2,2% (5%-fraktilen) ville være forventeligt, hvilket er mindre end det faktiske kursnedslag på 3,3% for transaktionerne.

Ovenstående tilgang tager ikke højde for de vægtede effekter, der forekommer ved afvikling af de enkelte transaktioner, idet disse ikke er lige store, og den daglige afviklingsvolumen ikke er ligeligt fordelt. Beregninger, der tager højde for disse effekter, kræfter dog ovenstående vurdering.

2.4. Spørgsmål VIII.O

Det fremgår af skønsrapporten, bl.a. figur 49/54 (del II, side 61 og 69) og figur 53/58 (del II, side 68 og 75), at Glitnir-transaktionen (4% af udestående aktier) og de to Glitnir-tilbagekøb (1,49% af udestående aktier, trade no. 211997401, 12. februar 2007 og 1,86% af udestående aktier, trade no. 215159293, 2. marts 2007), jf. landsrettens dom side 105, tredje afsnit, er indgået som en del af det marked, skønsmanden har vurderet aktiernes omsættelighed i ved besvarelsen af spørgsmålene VIII.B-1 og VIII.B-2. Skønsmanden anmodes om at besvare spørgsmålene, uden at Glitnir-handlerne indgår i det marked, der danner grundlag for besvarelsen.

2.4.1. Besvarelse af spørgsmål VIII.B-1 hvor Glitnir-handlerne ikke indgår i grundlaget for besvarelsen

2.4.1.3. Samlet vurdering af spørgsmål VIII.B-1 hvor Glitnirhandlerne ikke indgår i grundlaget for besvarelsen

Vi mener, at vores analyse underbygger, at aktieposterne angivet i spørgsmålet og i bilag VIII.Y (ekskl. Glitnir) kunne være omsat i Børsmarkedet/OTC-handel (ekskl. Roskilde Bank) samlet eller i mindre portioner til de anførte kurser i et tidsrum, som ligger inden for 1 måned før/efter eksekveringsdatoen. Glitnir-handlerne indgår ikke i grundlaget for denne vurdering.

2.4.2. Besvarelse af spørgsmål VIII.B-2 hvor Glitnir-handlerne ikke indgår i grundlaget for besvarelsen

2.4.2.3. Samlet vurdering af spørgsmål VIII.B-2 hvor Glitnirhandlerne ikke indgår i grundlaget for besvarelsen

Vi mener, at vores analyse underbygger, at aktieposterne angivet i spørgsmålet og i bilag VIII.Y (ekskl. Glitnir) kunne være omsat i Børsmarkedet/OTC-handel (inkl. Roskilde Bank) samlet eller i mindre portioner til de anførte kurser i et tidsrum, som ligger inden for 1 måned før/efter eksekveringsdatoen. Glitnir-handlerne indgår ikke i grundlaget for denne vurdering.”

Supplerende anbringender

1. Aktiekreditterne til Nicolaj Gruppen, Stones Invest, Thorion Invest og I/Hanros

Finansiell Stabilitet har til støtte for sin påstand principalt gjort gældende, at de indstævntes generelle beslutning i december 2006 om at yde kreditter til bankens store kunder til køb af aktier i Roskilde Bank var ansvarspådragende og har medført et kausalt og adækvat tab for banken.

Beslutningen, som blev truffet af direktionen og godkendt af bestyrelsen, udgør den reelle bevilling for kreditgivningen, og de indstævnte vidste eller burde have vidst, at beslutningen var forbundet med en uforholdsmæssig risiko for tab for banken. Det ændrer ikke herved, at bestyrelsen først på et senere tidspunkt blev forelagt de konkrete kreditter til efterbevilling.

Formålet med beslutningen i december 2006 var at kunne imødekomme krav om et forhøjet solvensbehov, og aktiesalgene var nødvendige for, at banken kunne leve op til sine løfter over for Finanstilsynet og markedet vedrørende solvensen. Långivningen til disse aktiesalg blev derfor ikke foretaget ud fra en afvejning af sædvanlige momenter ved en kreditvurdering, hvor risici ved lånet vægtes over for den konkret forventede indtjening for banken.

Det var ansvarspådragende, at ledelsesmedlemmerne ikke inddrog de sædvanlige og nødvendige momenter for en forsvarlig kreditvurdering, men i stedet tilgodeså kreditmæssigt irrele-

vante hensyn til bankens solvens. Ydermere skal det indgå i bedømmelsen af, om de indstævnte har handlet ansvarspådragende, at de handlede i strid med sædvanlig pengeinstitutpraksis og god skik.

Efter bevisførelsen for landsretten kan det lægges til grund, at den afgørende beslutning om at yde lån til bankens største kunder til køb af bankens egne aktier blev truffet på et lederrådsmøde den 7. december 2006. Bestyrelsen blev orienteret om og godkendte beslutningen, herunder på bestyrelsesmødet den 21. december 2006. A deltog på lederrådsmødet og bestyrelsesmødet i december 2006, hvor samtlige øvrige indstævnte også deltog. Alle de indstævnte er derfor ansvarlige for de uforvarselige bevillinger, som har resulteret i kausale og adækvate tab for banken. Det fritager ikke A for ansvar, at bestyrelsen godkendte beslutningen.

Det støttes af forklaringerne for landsretten, at samtlige aktiekreditter blev ydet af banken uden nogen form for forudgående kreditvurdering. Der er ikke for Højesteret gennemført subsidiære afhøringer, og landsrettens bevisbedømmelse kan derfor lægges til grund. De indstævnte var eller burde have været bekendt med, at der ved beslutningen i december 2006 og ved udmøntningen heraf ikke blev foretaget en kreditvurdering af de enkelte kunder. Bestyrelsen må herved anses for at have tiltrådt direktionens beslutning om at yde aktiekreditterne uden nogen form for forudgående kreditvurdering.

Det forhold, at bestyrelsen var bekendt med, at der blev ydet aktiekreditter til store kunder, betyder, at det tillige må have stået klart for bestyrelsesmedlemmerne, at der ikke blev foretaget nogen kreditvurdering. Kreditterne til de store kunder var så betydelige, at de var omfattet af bestyrelsens bevillingskompetence, og en eventuel kreditvurdering skulle dermed i givet fald have været forelagt bestyrelsen til godkendelse. Til trods herfor fremkom der ikke relevante bevillingsansøgninger til bestyrelsen i umiddelbar tidsmæssig tilknytning til de lånefinansierede aktiekøb. Denne omstændighed burde i sig selv have fået bestyrelsesmedlemmerne til at reagere, hvis de ikke havde været enige med A i, at beslutningen i december 2006 var den relevante – og eneste nødvendige – bevilling fra bestyrelsens side.

Den efterfølgende bevillingsproces, hvor aktiekreditterne blev bevilget af medarbejdere, der langt fra havde beføjelser til at bevilge kreditter af denne størrelse, viser, at den reelle bevillingsbeslutning allerede var truffet af bankens direktion og tiltrådt af bankens bestyrelse.

Det er uden betydning for ansvarsbedømmelsen, at Finanstilsynet i sin rapport af 19. december 2006 om god skik-undersøgelsen ikke fandt anledning til kritik af bankens rådgivning i forbindelse med ydelse af lån til brug for investering i værdipapirer, herunder investering i bankens egne aktier, allerede fordi undersøgelsen fandt sted forud for ydelsen af aktiekreditterne omfattet af sagen. Hertil kommer, at Finanstilsynet undersøgte forretningsgange og procedurer i forbindelse med bankens rådgivning og dermed ikke forsvarligheden af den underliggende långivning. Ernst & Youngs revisionsrapport af 22. oktober 2007 er tilsvarende uden betydning for ansvarsbedømmelsen, idet rapporten alene udtaler sig om, hvorvidt finansieringen havde fundet sted på sædvanlige vilkår, hvorimod rapporten intet siger om, hvorvidt der var blevet gennemført en sædvanlig kreditvurdering.

Det er en forudsætning for, at ledelsen kan påberåbe sig forsigtighedsprincippet, at der er foretaget en kreditvurdering af låntager. Denne forudsætning er ikke til stede i relation til bevilningerne af de fire aktiekreditter.

De lidte tab på aktiekreditterne til Stones Invest, Thorion Invest, Nicolaj Gruppen og I/Hanros er en kausal og adækvat følge af de indstævntes uforsvarlige beslutning i december 2006 om at yde aktiekreditterne. Det kan lægges til grund, at såfremt den uforsvarlige bevillingsbeslutning i december 2006 ikke var blevet truffet, var aktiekreditterne ikke blevet effektueret, og banken havde dermed heller ikke lidt noget tab på disse. Det var således alene beslutningen i december 2006, der førte til, at der efterfølgende blev bevilget aktiekreditter i bankens kunderådgiverled uden foretagelse af kreditvurdering, og uden denne beslutning havde banken derfor ikke lidt de indtalte tab på aktiekreditterne.

At aktiekreditterne efterfølgende blev forelagt bankens kreditudvalg og bestyrelse til efterbevilling var alene et produkt af beslutningen i december 2006, der blev søgt formaliseret under en forsinket og tillempet anvendelse af bankens bevillingshierarki. Den efterfølgende formalisering af beslutningen om at bevilge kreditterne bryder derfor ikke årsagssammenhængen mellem den oprindelige beslutning truffet i december 2006 og de påførte tab.

Det for Højesteret gennemførte syn og skøn viser, at hvis banken havde foretaget en kreditvurdering, så burde banken ikke have ydet de pågældende aktiekreditter. Hvis banken havde

foretaget en kreditvurdering af kunderne i forbindelse med aktiekøbene, ville de fire aktiekreditter således ikke være blevet bevilget. Det var påregneligt for de indstævnte, at kreditgivning for betydelige beløb uden en forudgående kreditvurdering ville kunne medføre betydelige tab for banken.

Subsidiært gøres det gældende, at de bevillingsansøgninger samt de skriftlige bevillinger, der lå til grund for aktiekreditterne til Nicolaj Gruppen, Stones Invest og Thorion Invest ikke udgjorde forsvarlige beslutningsgrundlag. Hverken bevillingsansøgningerne eller de skriftlige bevillinger indeholdt nogen relevant begrundelse for aktiekreditterne, herunder oplysninger om et eventuelt forretningsmæssigt rationale for aktiekreditterne. Materialet indeholdt heller ikke oplysninger om, hvilken mulig sammenhæng aktiekreditterne havde med bankens øvrige engagement med selskaberne.

Ingen af bevillingerne indeholdt en kreditmæssig vurdering af risiciene ved at bevilge engagementsforhøjelser til køb af aktier i banken. Dette skal ses i lyset af, at de indstævnte forud for bevillingerne blev gjort opmærksom på, at bankens engagementer med selskaberne var udfordrede. En simpel overfladisk regnskabsanalyse ville have blotlagt, at der intet grundlag var for at påføre engagementerne et yderligere lag af risiko i form af de usikrede aktiekreditter af den bevilgede størrelse uden tilknytning til de i øvrigt bestående engagementer, herunder fordi en sådan regnskabsanalyse ville have vist, at selskaberne ikke kunne servicere gælden på aktiekreditterne, medmindre kursen på bankens aktier udviklede sig gunstigt, hvilket ifølge Finans Danmark er i strid med sædvanlig pengeinstitutpraksis.

De skriftlige bevillinger indeholder oplysninger om, at de stillede sikkerheder ikke dækkede aktiekreditterne, og der blev under alle omstændigheder ikke stillet tilstrækkelige og sædvanlige sikkerheder for aktiekreditterne, herunder sikkerhed i aktierne. De sikkerheder, der blev stillet for koncernengagementerne, havde endvidere ikke nogen reel betydning, hvis selskaberne kom i økonomiske vanskeligheder, herunder på grund af deres eksponering mod fast ejendom.

De indstævntes efterbevillinger af aktiekreditterne på grundlag af de skriftlige bevillinger var som følge heraf uforsvarlige.

Bestyrelsesmedlemmerne B, C, D og E deltog på samtlige bestyrelsesmøder, hvor efterbevillingerne blev besluttet og havde – for D dog først fra 1. marts 2006 – viden om samtlige ansvarspådragende forhold. Disse indstævnte er derfor ansvarlige for de uforsvarlige bevillinger.

A har selv erkendt, at han medvirkede til at træffe beslutning om bevilling af aktiekreditter til bankens store kunder uden foretagelse af kreditvurderinger, og at den beslutning blev truffet i december 2006. I overensstemmelse hermed deltog han i efterbevillingen til Stones Invest den 9. februar 2007, uden der var foretaget en for aktiekreditte relevant og konkret kreditvurdering. Dette medfører, at A er ansvarlig for denne konkrete efterbevilling til Stones Invest. Dette medfører endvidere, at han tillige har pådraget sig et erstatningsansvar for de øvrige efterbevillinger, der ligesom lånet til Stones Invest angik aktiekreditter, der allerede var bevilget og udbetalt som direkte følge af beslutningen i december 2006 og i øvrigt, mens han fortsat var ansat som administrerende direktør i banken. E havde endvidere en særlig indsigt i engagementet med I/Hanros, og hans ansvar skal vurderes i lyset af en sådan særlig indsigt.

Aktiekreditterne resulterede i erstatningsretlige tab, og banken har tabsafskrevet sine krav mod kunderne ifølge de aktiekreditter, der gøres ansvar gældende for. Det erstatningsretligt relevante tab består af de tab, som banken måtte konstatere ved, at aktiekreditterne ikke blev indfriet af kunderne. Det kan lægges til grund, at banken både ville og kunne have solgt aktierne fra egenbeholdningen til købere i markedet. Det var ikke en reel mulighed for banken at beholde aktierne i egenbeholdningen, og banken kunne på de relevante tidspunkter have solgt de pågældende aktier til anden side og derved under alle omstændigheder have undgået tabene på aktiekreditterne, hvilket er bekræftet af det for Højesteret gennemførte syn og skøn.

Det er således dokumenteret, at et realistisk alternativ til at bevilge de ansvarspådragende aktiekreditter var, at aktierne var blevet omsat i markedet til kreditværdige kunder uden lånefinansiering hos banken eller solgt til Glitnir til samme kurser, som bankens store kunder erhvervede aktierne til. Dette ville have medført, at de senere realiserede tab på aktiekreditterne ikke var indtrådt.

A, B, boet efter C, D og E har anført, at de ikke har handlet ansvarspådragende.

De har ikke varetaget uvedkommende hensyn. Bankens efterlevelse af kravene til solvensprocent var afgørende for bankens drift og dermed et forretningsmæssigt hensyn. Det var på tidspunktet for aktiekreditterne lovligt og almindeligt for et pengeinstitut at finansiere køb af instituttets aktier. Det var ikke i strid med bankens interesser at bevilge aktiekreditter til Nicolaj Gruppen, Stones Invest, Thorion Invest og I. Salget til kunderne havde flere fordele, herunder i forhold til udbygning af kunderelationen, yderligere forretning og bedre kontrol med ejerkredsen, som alle er forretningsmæssigt relevante hensyn. Det er ikke ansvarspådragende, at banken ikke valgte at sælge aktierne i markedet.

Der er ikke holdepunkter for, at der ikke blev foretaget kreditvurderinger af bankens personale i forbindelse med lån til køb af bankens aktier.

A har anført, at beslutningen om at sælge aktier til bankens store kunder var godkendt af bestyrelsen, og at den derfor ikke skulle godkende aktiekreditterne. Bankens medarbejdere skulle dog stadig foretage en konkret kreditvurdering af kunden og engagementet. Det støttes af Fs oplysning herom på bestyrelsesmødet den 10. juli 2008 og af Ks og Us forklaringer, at det rent faktisk skete. Aktielånene til Nicolaj Gruppen, Stones Invest, Thorion Invest og I er først nået frem til behandling på direktions- og bestyrelsesniveau efter hans fratræden, bortset fra den første bevilling til Stones Invest, som han ikke har deltaget i behandlingen af. Allerede på denne baggrund gøres det gældende, at der ikke er grundlag for at pålægge ham et erstatningsansvar vedrørende aktiekreditterne.

B, D og E har anført, at de ikke har besluttet, haft kendskab til eller burde have vidst, at der ikke blev foretaget sædvanlige kreditvurderinger af bankens personale i forbindelse med lån til køb af bankens aktier. Tværtimod indeholdt de kreditindstillinger, der blev forelagt bestyrelsen, vurderinger af kundens kreditværdighed. Det er ikke et krav, at der er en vurdering af det enkelte udlån i en samlet bevilling. Bevillingerne fremtrådte som behandlet i kreditudvalget. De blev fremlagt og anbefalet uden reservation af direktionen. Bestyrelsen kendte ikke de såkaldte låneansøgninger og bevillingsansøgninger. Det var arbejdsmateriale for bankens kreditmedarbejdere. Bestyrelsen skulle ikke selv foretage det arbejde, som kreditafdelingen skulle udføre, herunder foretage analyser af kundernes økonomiske forhold og lånesags- og kreditbehandling og opfølgning. E har anført, at hans drøftelse af aktiekrediten til I med kreditafdelingen viser, at han gik ud fra, at der skulle foretages kreditvurderinger ved aktielån.

Det var under alle omstændigheder forsvarligt at yde kreditterne. Aktierne blev lagt i et spærret depot, og kunderne kunne ikke disponere over aktierne uden accept fra banken. Der var endvidere fra bankens side krav om, at et eventuelt provenu opnået ved salg af aktierne blev anvendt til at nedbringe aktiekreditterne.

Både dengang og senere har sagkyndige undersøgt de omhandlede engagementer uden at finde, at der var nedskrivningsbehov. Disse undersøgelser blev foretaget på et udvidet oplysningsgrundlag i forhold til bestyrelsens beslutningsgrundlag. Når sagkyndige i en egentlig undersøgelse ikke har fundet et nedskrivningsbehov, kan det ikke lægges til grund, at bestyrelsesmedlemmerne indså eller burde have indset, at låneengagementerne var uforsvarlige.

A, B og D har anført, at Finansiell Stabilitet har afgivet en proceserklæring, hvorefter det ikke gøres gældende, at det er dokumenteret, at der skulle være nedskrevet i større omfang pr. 31. december 2007, end det faktisk endte med at ske. Det må derfor lægges til grund, at engagementerne på dette tidspunkt ikke var behæftet med en risiko ud over en normal forretningsmæssig risiko.

A og B har anført, at det fremgår af Ernst & Youngs rapport af 22. oktober 2007 bl.a., at finansiering er sket på vilkår, der ligger inden for rammerne af bankens sædvanlige vilkår for etablering af lån til aktiekøb.

For så vidt angår spørgsmålet om tab og årsagsforbindelse har A, B, D og E anført, at det ikke er godtgjort, at banken har lidt erstatningsretligt relevante tab.

Aktierne ville slet ikke været blevet solgt, hvis de ikke var blevet solgt til bankens kunder gennem aktiekreditter, og banken ville derfor under alle omstændigheder have lidt tab på aktierne i forbindelse med, at banken efterfølgende gik konkurs. Det samme gælder, hvis bestyrelsen ikke havde godkendt efterbevillingerne, og handlerne var gået tilbage som følge heraf. Det er ikke dokumenteret, at aktierne kunne have været solgt kontant eller til andre (mere) kreditværdige kunder.

B og E har anført, at der ikke foreligger et erstatningsretligt relevant tab, idet de respektive beløb fra de af sagen omhandlede bevillinger var gået tilbage til banken i form af salgsprovenu ved kundernes aktiekøb af bankens egne aktier. Betalingen for de afhændede aktier modsvarede præcist kundernes træk på kreditterne.

B har endvidere anført, at de solgte aktier var en ejerandel i banken, dvs. en passivpost i bankens balance i form af egenkapital. Det krav, som Finansiell Stabilitet gør gældende, er reelt et krav om erstatning for tabt egenkapital. Allerede som følge heraf er der ikke lidt et erstatningsretligt relevant tab.

D har anført, at der ikke er den fornødne årsagsforbindelse. Aktielånet var udbetalt for længst, da bevillingen blev givet. På dette tidspunkt vidste han ikke og havde heller ikke accepteret, at der skulle bevilges aktielån uden forudgående kreditvurdering. Capinordic Bank-dommens præmis om accept af udbetaling forud for bestyrelsens godkendelse kan derfor ikke anvendes. Selv om bestyrelsen har accepteret, at lån blev hastebevilget, havde den ikke accepteret, at bevillinger skete uden forudgående kreditvurdering.

E har anført, at han ikke bestrider, at banken har konstateret et bogført tab på engagementerne. Der er imidlertid alene tale om et beregningsteknisk tab, som ikke i erstatningsretlig sammenhæng har karakter af et økonomisk tab, jf. princippet i den skatteretlige tabsbedømmelse i UfR 2011.2101/2 H. Aktierne havde i bankens eget regi en værdi på 0 kr. Bankens økonomiske stilling blev derfor forbedret, idet banken opnåede et aktiv i form af et udlån til kunderne uden at have nogen omkostning herved.

I det omfang kunderne i sidste ende har vist sig ikke at være betalingsdygtige, har banken lidt et tab som følge af den manglende betalingsevne, men dette tab vil i intet tilfælde være større end den forbedring af bankens økonomiske stilling, som skete oprindeligt. I alle de fem engagementer, som denne sag angår, har banken modtaget en delvis dækning af sine kredittilgodehavender ved at realisere andre sikkerheder end bankens aktier, idet alle Finansiell Stabilitets krav er mindre end de ydede aktielån. Bankens blev derfor i sidste ende stillet økonomisk bedre, end hvis banken, fremfor at sælge aktierne til kunderne, havde beholdt aktierne, idet banken i så fald selv havde haft de aktier, som blev værdiløse.

Finansiel Stabilitet har ikke anført, hvad bestyrelsen burde have gjort fremfor at tiltræde bevillingerne. Hvis det er Finansiell Stabilitets synspunkt, at bestyrelsen skulle have foranlediget, at kundernes aktier blev solgt i markedet, afhænger tabets størrelse af, hvad aktierne kunne forventes at indbringe på det pågældende tidspunkt. Skønserklæringens del 2 og den opfølgende erklæring angår muligheden for at afhænde aktierne i perioder, hvor bevillingerne ikke var forelagt bestyrelsen.

Nicolaj Gruppen

Vedrørende aktiekreditten til Nicolaj Gruppen har A anført, at han ikke var bekendt med, at lånet muligvis var blevet effektueret den 29. marts 2007. Bevillingen af lånet er først blevet præsenteret for bankens ledelse, efter han var fratrukket.

B har anført, at de analyser, som skønsmanden har foretaget, har et omfang og en karakter, der er langt mere omfangsrig og dybtgående end en sædvanlig creditsagsbehandling i et pengeinstitut, og at det aldrig vil kunne kræves, at bestyrelsen foretager sådanne analyser.

D har anført, at bevillingen oplyser om en aktiekredit på 60 mio. kr. Det fremtræder som en oplysning – ikke som en bevilling.

E har anført, at indstillingen indeholder en samlet kreditvurdering. Da der ikke foreligger kontoudskrifter vedrørende aktiekreditten før den 28. december 2007, men alene en renteopgørelse, der viser posteringer fra den 28. september 2007, kan lånet have været helt eller delvist indfriet i perioden forud for den 28. september 2007. Der er derfor ikke dokumenteret et tab.

Stones Invest

A har anført, at aktielånet omfattet af den første skriftlige bevilling udgjorde en del af en rammebevilling på i alt 635 mio. kr. til ejendoms- og projektfinsiering. Aktiekreditten udgjorde således 3,1 % af det samlede engagement. Det fremgår endvidere, at Stones Invest havde en egenkapital på 153 mio. kr. svarende til en soliditetsgrad på 14 %. Aktiekreditten omfattet af den anden skriftlige bevilling udgjorde en del af en samlet kredit på 59 mio. kr., hvoraf de øvrige 38 mio. kr. var et byggelån. Det samlede engagement var herefter i alt 675 mio. kr., hvoraf aktiekreditten udgjorde i alt 6,1 %. Stones Invests egenkapital var på 281

mio. kr., og selskabet havde en soliditetsgrad på 15 %. Det fremgår af begge bevillinger, at Stones Invest og L havde afgivet selvskyldnerkaution for lånene.

E har anført, at det kreditmæssige tab på 30,75 mio. kr. skal fratrækkes proventet fra salget af ”Holmegaard-ejendommene”. Der er enighed om, at Finansiell Stabilitet opnåede et proventu på 19.794.372,12 kr. ved salget af disse ejendomme til Finansiell Stabilitets datterselskab Rosk Ejendomme A/S. Finansiell Stabilitet har anvendt proventet til at nedbringe andre kreditter. Da Holmegaard-ejendommene også lå til sikkerhed for aktiekrediten til Stones Invest, skal et eventuelt erstatningskrav reduceres med proventet. Endvidere bør det forhold, at Finansiell Stabilitet har solgt ejendommene til et særskilt selskab, ikke komme de indstævnte til skade. De provenuer, som Rosk Ejendomme har opnået, bør derfor fragå i et eventuelt erstatningskrav. Da der ikke er fremlagt oplysninger om provenuernes størrelse, bør dette komme Finansiell Stabilitet bevismæssigt til skade, således at det lægges til grund, at der ikke er dokumenteret et tab på aktiekrediten til Stones Invest.

Thorion Invest

A har anført, at han ikke har givet en instruks om, at der skulle tildeles Thorion Invest en kredit til køb af aktier i Roskilde Bank, og at han ikke var bekendt med bevillingen.

E har anført, at bestyrelsen ikke har godkendt at efterbevilge en aktiekredit på 125 mio. kr. til Thorion Invest ved at tiltræde den skriftlige bevilling af 2. oktober 2007. Indstillingen angik efter sin ordlyd en forlængelse og en forhøjelse af en generel ramme med ca. 207 mio. kr. Indstillingens oplysning om, at 125 mio. kr. er anvendt til køb af bankens aktier, fremtræder som en oplysning om status i engagementet før forhøjelsen og må naturligt læses som en oplysning om, hvad bevillingen før forhøjelsen har været anvendt til. Der er ingen indikation af, at bestyrelsen ved sin stillingtagen godkendte eller afviste finansieringen af køb af bankens aktier.

I/Hanros

A, B, D og E har anført, at beslutningen om at yde kredit til I til køb af aktier i Roskilde Bank ikke var en del af sagen for landsretten og ikke kan inddrages for Højesteret. Subsidiært er kravet vedrørende lånet til I forældet.

A har anført, at han ikke har deltaget i behandlingen af kreditterne til I i december 2006 og marts 2007 eller i beslutningen om debitorskifte for aktiekreditten i efteråret 2007, der skete på et tidspunkt, hvor han var fratrådt.

B har anført, at hverken han eller den øvrige bestyrelse på bestyrelsesmøderne den 9. august 2007 eller den 1. november 2007 havde anledning til at reagere på de oplysninger, bestyrelsen modtog om Is private engagement. Det samme gælder i relation til bestyrelsesmøderne den 20. december 2007 og den 21. juli 2008 vedrørende Hanros' engagement.

D har anført, at den skriftlige bevilling af 22. juni 2007, der blev fremlagt på bestyrelsesmødet den 9. august 2007, er det tidligste dokument, som han kender til, der indeholder omtale af, at I havde aktier i Roskilde Bank. Forud herfor havde han deltaget i behandling af en række skriftlige bevillinger, der omtalte I som solid og professionel, og af Finanstilsynets undersøgelse, der blev fremlagt på bestyrelsesmødet den 24. november 2006, fremgik, at risikoen for engagementet var beskeden.

E har anført, at der ikke er grundlag for at tillægge hans kundeansvar betydning for sagen. Han foretog ikke selvstændige bevillinger af betydning for aktiekreditten, og ansvaret for engagementet var overdraget til kreditafdelingen, der havde ansvaret for at tage stilling til aktiekreditterne og de skriftlige bevillinger. Hvis der har været uforsvarlighed fra hans side i relation til aktiekreditterne i I-koncernen forud for den indstilling, der blev forelagt for bestyrelsen i sommeren 2008, angår det hans eventuelle erstatningsansvar som medarbejder. Dette ansvar er ikke en del af sagen.

Den skriftlige bevilling af 22. juni 2007 angår hverken aktielån, I eller Hanros. Den skriftlige bevilling af 1. november 2007 angår heller ikke aktielån.

Det forhold, at de to indstillinger indeholdt en oplysning om, at I ejede aktier i banken, kan ikke tages som udtryk for, at bestyrelsen tog stilling til Is aktiekredit. Den skriftlige bevilling af 21. juli 2008 blev behandlet på bestyrelsesmødet den 4. august 2008. På dette tidspunkt var kreditten for længst effektueret uden bestyrelsens medvirken. Der var derfor reelt ingen andre muligheder for bestyrelsen end at tiltræde bevillingen. Nationalbankens repræsentant tiltrådte

også bevillingen. Det kan ikke være ansvarspådragende for en bankbestyrelse at træffe beslutninger, der er godkendt af Nationalbanken.

Et eventuelt tab skal fratrækkes provenu på værdipapirer, der lå til sikkerhed også for aktiekreditte. Værdipapirerne indbragte ubestridt 18.649.484,10 kr. Provenuet er anvendt til nedbringelse af andre kreditter. Han anfægter ikke, at banken i forhold til Hanros kan være berettiget til at vælge, hvilken kredit der afskrives på, men bestrider, at dette er gældende i erstatningsretlig sammenhæng. Provenuet skal derfor fragå i erstatningsopgørelsen.

2. H-engagementet

Finansiel Stabilitet har til støtte for sin påstand gjort gældende navnlig, at den skriftlige bevilling af 13. marts 2006 var utilstrækkelig, og at de indstævntes bevilling af kreditten var uforvarlig, idet de indstævnte vidste eller burde have vidst, at de ved at bevilge kreditten påførte banken en uforholdsmæssig risiko for tab. De lidte tab er kausale og adækvate følger af bevillingen i marts 2006.

Alene på baggrund af de sparsomme og mangelfulde oplysninger om Hs økonomiske formåen i den skriftlige bevilling, var eller burde det have været åbenbart for de indstævnte, at H ikke havde en økonomisk formåen, der berettigede til et engagement af den størrelse, der blev bevilget. De oplysninger om Hs økonomiske forhold, der blev forelagt for bestyrelsen med bevillingen, illustrerede, at de indstævnte ikke kan have haft en berettiget forventning om, at lånet kunne blive renteserviceret og ultimativt tilbagebetalt, medmindre værdien af de finansierede værdipapirer udviklede sig gunstigt. De indstævnte handlede i den forbindelse i strid med sædvanlig pengeinstitutpraksis, idet banken påtog sig den fulde risiko for kursudviklingen, eftersom H ikke var i stand til at inddække tab eller betale renter. Formålet med kreditten var alene begrundet med en henvisning til Hs "betydning for lokalsamfundet", hvilket angiveligt gjorde det ønskværdigt at "knytte ham tæt til Banken". Dette er et kreditmæssigt irrelevant hensyn, og der var således ikke i den skriftlige bevilling angivet nogen kreditmæssig begrundelse for bevillingen.

De indstævnte forsømte endvidere at sikre, at der blev etableret relevante sikkerheder for engagementet. Hertil kommer, at hverken kravet om overdækning eller stop loss-klausulen gav

banken nogen reel beskyttelse mod tab under omstændigheder, hvor lånerammen overvejende var anvendt til køb af Roskilde Bank-aktier.

En konkret og forudgående kreditvurdering ville have vist, at H ikke var kreditværdig til et spekulativt lån på over 100 mio. kr. Momenterne ved en forsvarlig kreditvurdering tilsagde entydigt, at en bevilling ikke skulle være ydet, navnlig *da* bevillingen var uproportional i forhold til Hs økonomiske forhold, *da* ingen kreditmæssigt relevante forhold talte for at bevilge, *da* der alene forelå et kreditmæssigt irrelevant formål til støtte for bevillingen, *da* der ikke var stillet tilstrækkelig sikkerhed, og *da* banken ingen reel mulighed havde for at tvangssælge investeringerne.

Tab lidt på engagementet frem til endelig afvikling var en kausal og adækvat følge af bevillingen i februar/marts 2006. De indstævnte, som handlede uforsvarligt og ansvarspådragende ved bevillingen i februar/marts 2006, er således også erstatningsansvarlige for de efterfølgende lidte tab. Dette understøttes tillige af Østre Landsrets dom af 26. juni 2019 i sagen mod de tidligere ledelsesmedlemmer i Amagerbanken, hvor to bestyrelsesmedlemmer blev holdt ansvarlige for tab lidt på en valutaramme efter deres udtræden af bestyrelsen.

Subsidiært gøres det gældende, at de indstævnte i hvert fald kan holdes ansvarlige for det tab på 78.407.477 kr., der kan henføres til bevillingen.

Det var i sig selv uforsvarligt og ansvarspådragende for de indstævnte, der deltog i bevillingen, at efterbevilge udvidelsen af engagementet i oktober 2007. De indstævnte kunne ved den skriftlige bevilling konstatere, *at* H havde en negativ formue, *at* Hs økonomiske formåen var direkte afhængig af bankens aktiekurs, *at* der ikke var oplysninger om, at H havde en højere lønindkomst i 2007 end i 2006, og *at* der ikke blev stillet relevante sikkerheder. Den skriftlige bevilling indeholdt således ingen oplysninger om Hs økonomi, herunder oplysninger om indkomst, rådighedsbeløb, formuens bestanddele m.v. Grundlaget for bevillingsbeslutningen var derfor mangelfuldt, og de indstævnte forsømte at indhente yderligere oplysninger om engagementet, herunder om Hs økonomi.

Uanset at grundlaget for bevillingen af 16. oktober 2007 var mangelfuldt, var det åbenbart for bestyrelsen på baggrund af de oplysninger om Hs økonomiske forhold, der blev forelagt – og

tidligere var forelagt – for bestyrelsen, at H ikke havde en økonomisk formåen, som berettigede til et engagement af den størrelse, der blev bevilget. Engagementets størrelse var åbenlyst uproportionalt i forhold til Hs økonomiske forhold.

De indstævnte kan derfor ikke have haft en berettiget forventning om, at lånet kunne blive renteserviceret og ultimativt tilbagebetalt, medmindre værdien af de finansierede værdipapirer udviklede sig gunstigt, og en konkret kreditvurdering ville derfor entydigt have vist, at H ikke var kreditværdig til den bevilgede rammeudvidelse. De indstævnte, der medvirkede til den anden bevilling, er dermed også som følge af denne bevilling ansvarlige for det fulde lidte tab, subsidiært det tab på 21.813.121 kr., som kan henføres til den anden bevilling.

Det fritager ikke for ansvar, at de indstævnte måtte have haft en forventning om kursstigninger på bevillingstidspunkterne. Bevillingerne medførte, at banken blev udsat for en uforsvarlig risiko baseret på, at kurserne på de finansierede aktiver ville udvikle sig gunstigt frem for på en konkret og forudgående kreditmæssig analyse af indtjeningspotentiale over for risici forankret i kundens betalingsevne og betalingsvilje.

Om ansvaret for de indstævnte gøres for den første bevilling, som blev ydet den 15. februar 2006 af kreditudvalget med deltagelse af A, gældende, at A og de indstævnte bestyrelsesmedlemmer, der deltog på bestyrelsesmødet, uden videre er ansvarlige for den uforsvarlige bevilling. D deltog ikke i bestyrelsesmødet den 23. marts 2006. Det gøres imidlertid gældende, at D ligeledes er erstatningsansvarlig for det fulde tab, idet han bl.a. underskrev referatet af bestyrelsesmødet den 23. marts 2006 som "set". D har derved ikke udtalt sig imod bevillingen, men tværtimod ageret på en sådan måde, at han må anses for at have accepteret den, og han er derfor ansvarlig for bevillingen på lige fod med de øvrige indstævnte bestyrelsesmedlemmer. B og As ansvar understøttes yderligere af, at H har oplyst, at de begge var direkte involveret i hans køb af Roskilde Bank-aktier. Ansvaret skal derfor vurderes i lyset af den særlige rolle, som A og B har spillet.

Den anden skriftlige bevilling af 16. oktober 2007 blev forelagt og tiltrådt af bestyrelsen uden bemærkninger den 25. oktober 2007. Samtlige indstævnte bestyrelsesmedlemmer deltog på mødet og er derfor uden videre ansvarlige for den uforsvarlige bevilling. A er selvstændigt ansvarlig for denne bevilling, selv om han på dette tidspunkt var fratrukket sin stilling i banken,

idet det fulde tab lidt på engagementet var en kausal og adækvat følge af den skriftlige bevilling af 13. marts 2006, som han er ansvarlig for.

A, B, boet efter C, D og E har anført, at de ikke har handlet ansvarspådragende.

A har anført, at han havde en forventning om, at bankens medarbejdere, herunder kreditafdelingen, havde vurderet, at det var forsvarligt at bevilge kredit. Han har ikke haft en sådan viden om engagementet, at han burde have indset, at banken ikke burde have ydet kreditterne, og han har ikke været bekendt med, at H ikke var i stand til at betale af på sin gæld. Bevillingen af aktiekreditten af 13. marts 2006 var baseret på et vilkår om overdækning og en stop loss-klausul. Han havde hverken opgaven med eller ansvaret for at følge op på engagementet og ved derfor ikke, om bankens medarbejdere har sørget for at følge behørigt op på disse forudsætninger for kreditten.

Han var ikke involveret i bankens finansiering af de aktiekøb, som H foretog i løbet af 2007, hverken før eller efter hans fratreden, og som blev forelagt til bestyrelsens godkendelse og efterbevilling i oktober 2007. H havde en samlet formue på ca. 29 mio. kr. pr. 31. maj 2007 og på ca. 38 mio. kr. pr. 30. juni 2007, og han var formuende nok til, at han ved et salg af sin aktieportefølje kunne indfri sit engagement i banken. Denne formue var på grund af bl.a. den negative kursudvikling på Roskilde Bank-aktien negativ med 511.000 kr. pr. 30. september 2007. Han kan ikke gøres erstatningsansvarlig for et eventuelt tab forbundet med, at banken i løbet af sommeren 2007 ikke sørgede for at følge behørigt op på den aftalte stop loss-klausul. Tværtimod finansierede banken Hs køb af yderligere aktier i Roskilde Bank for 45 mio. kr. i august og september 2007 og udvidede engagementet med en ny bevilling på 110,3 mio. kr. i oktober 2007. Han kan ikke være ansvarlig for det tab, der er forbundet hermed.

B, D og E har anført, at for bestyrelsen forelå to indstillinger om kreditter til H, som allerede var bevilget af kreditudvalget samt ved den første bevilling også A. Indstillingerne indeholdt ikke advarsler, og der er heller ikke oplysninger om bekymringer ved kreditterne. Tværtimod havde kreditten i oktober 2007 efter forklaringerne også opbakning fra F og G. Der forelå ikke for bestyrelsen oplysninger om, at den stop loss-klausul, som var beskrevet i bevillingen i marts 2006, ikke kunne håndhæves. Hvis stop loss-klausulen blev håndhævet, ville der ikke være risiko på engagementet. Der var ingen anledning for bestyrelsesmedlemmerne til at tro,

at stop loss-klausulen ikke ville blive håndhævet. Det er derfor ikke godtgjort, at bestyrelsen – på det grundlag, den var forelagt – havde anledning til ikke at efterbevilge kreditterne til H. Den reelle grund til tabene på engagementet er ikke kreditbevillingerne, men den manglende efterlevelse af stop loss-klausulen i bankens organisation. Bestyrelsen er uden ansvar herfor.

B har anført, at han kan tiltræde landsrettens vurdering, hvorefter der ikke er grundlag for at fastslå, at stop loss-klausulen kunne have været udnyttet på et tidligere tidspunkt end i oktober 2007, eller at det kan lægges direktion eller bestyrelse til last, at det ikke skete. Han er derimod ikke enig i, at det tab, som blev lidt efter den anden bevilling, var en påregnelig følge af den første bevilling, således at de ansvarlige for den første bevilling også er erstatningsansvarlige for tab, der blev lidt ved forsøget på at begrænse bankens tab. Tabet skyldes ikke den første bevilling, men at bankens ansatte undlod at håndhæve bevillingsbetingelsen om stop loss og så sent som i august/september 2007 udvidede engagementet med 47 mio. kr. og dermed handlede i strid med betingelserne i bestyrelsens bevilling af 23. marts 2006, hvorefter engagementet maksimalt kunne udgøre ca. 96 mio. kr. med en overdækning på 20 % og stop loss på 10 %. Et eventuelt tab skal fratrækkes den del af tabet, der angår engagementet, som var indgået forud for den 13. marts 2006, hvilket beløber sig til ca. 95 mio. kr. Det skal komme Finansiell Stabilitet bevismæssigt til skade, at flere dokumenter er bortkommet.

D har anført, at da han indtrådte i bestyrelsen den 1. marts 2006, havde H erhvervet aktier for i hvert fald ca. 91,5 mio. kr. Han deltog ikke i mødet den 23. marts 2006, hvor den første bevilling blev behandlet. Allerede derfor skal han frifindes med hensyn til denne bevilling. Det gælder i særdeleshed her, hvor lånet var udbetalt, før han blev medlem af bestyrelsen. I øvrigt fremtrådte bevillingen ikke som risikabel. Der var stor overdækning og krav om stop loss og oplysning om en formue, der kunne dække eventuelt tab ved udløsning af stop loss.

E anerkender, at det kreditmæssige tab vedrørende H er 100.220.597 kr. Finansiell Stabilitet har imidlertid ikke fremlagt kontoudskrifter, der gør det muligt at vurdere, om beløbet indeholder udgifter og tab, som intet har at gøre med de bevillinger, som Finansiell Stabilitet hævder er ansvarspådragende, herunder om der på samlekontoen indgår udgifter, som ikke er forbundet med Hs investeringskredit, udgifter som ligger forud for 2005, eller om der i årene har været indtægter, som bør fragå i kravet. Højesteret bør derfor tiltræde landsrettens konklusion om, at tabet er så usikkert dokumenteret, at de indstævnte må frifindes.

3. Betydningen af, at sagen for Højesteret ikke omfatter krav mod G, F og K

B har anført, at Finansiell Stabilitet ikke har fundet grundlag for at sagsøge G, at sagen for Fs vedkommende er sat i bero af landsretten, og at K er frifundet ved landsrettens dom. Dermed må det lægges til grund, at disse tre direktører ikke har handlet uforsvarligt, og at de indstævnte med føje har handlet i tillid til, at de har varetaget deres arbejdsopgaver forsvarligt.

E har til støtte for sin påstand om frifindelse for tiden anført, at de kreditter, som sagen angår for Højesteret, udelukkende eller i det væsentligste er kreditter til finansiering af køb af aktier i Roskilde Bank, som F var en central aktør i. Det er derfor ikke muligt for Højesteret at bedømme de indstævnte bestyrelsesmedlemmers eventuelle ansvar, herunder i relation til lempe og fordeling af den endelige erstatningsbyrde mellem de indstævnte og F.

Finansiell Stabilitet har heroverfor anført, at på tidspunktet for Gs tiltræden den 1. juli 2007 var den generelle beslutning om aktiekreditterne allerede truffet, ligesom rammen for investeringskreditterne til H allerede var blevet bevilget. Forholdene, der er til pådømmelse i denne sag, ligger således forud for Gs tiltræden, hvorfor der ikke er grundlag for at rejse krav over for G.

For så vidt angår F, som var en del af direktionen, da de i sagen omtvistede bevillinger fandt sted, udskilte landsretten ved kendelse af 9. september 2015 i medfør af retsplejelovens § 253, stk. 1, sagen mod ham med henvisning til hans forhold og under hensyn til sagens fremme. Kendelsen blev ikke kæret af de indstævnte, og der blev ved den indankede dom ikke taget stilling til kravet mod F. Fs forhold har ikke ændret sig. Da ansvaret for de indstævnte er individuelt, har berostillelsen af sagen mod F ikke relevans for ansvarsbedømmelsen af de indstævnte.

4. Sagsomkostninger

E har anført, at Højesteret bør prøve landsrettens afgørelse om omkostninger og forhøje omkostningerne for landsretten eller alternativt fastsætte et samlet omkostningsbeløb for begge instanser, der tager højde herfor.

Finansiel Stabilitet har heroverfor anført, at de indstævnte ikke har gjort anbringender gældende, der kan understøtte, at deres sagsomkostninger for landsretten skal forhøjes.

Højesteret skal ved afgørelsen om sagsomkostninger for landsretten tage udgangspunkt i domsresultatet for Højesteret og ved helt eller delvist medhold til Finansiel Stabilitet i videre omfang end anerkendt af landsretten godskrive sagsomkostninger, der i landsretten blev tilkendt statskassen. Dette gælder uanset, at sagen er koncentreret under anken, idet centrale temaer og engagementer fra landsretssagen fortsat er under pådømmelse i ankesagen.

Finansiel Stabilitet skal tilkendes sagsomkostninger for Højesteret, og sagsomkostningsafgørelsen skal i al væsentlighed tage udgangspunkt i sagsførelsen vedrørende de fire aktiekreditter og investeringskreditterne til H. De øvrige dele af sagen, som oprindeligt var omfattet af anken for Højesteret har således kun været genstand for en beskeden skriftveksling, og Finansiel Stabilitets frafald af disse dele af sagen bør derfor have ingen eller beskeden omkostningsmæssig betydning.

Højesterets begrundelse og resultat

1. Sagens baggrund og problemstilling

Roskilde Bank A/S drev virksomhed som pengeinstitut frem til den 25. august 2008. Banken overdrog med virkning fra denne dato sin virksomhed til et selskab, der efterfølgende er fusioneret med Finansiel Stabilitet A/S. Roskilde Bank anmeldte den 6. oktober 2008 betalingsstandsning og blev erklæret konkurs den 3. marts 2009.

A tiltrådte som direktør for banken den 1. december 1978 og fratrådte den 30. april 2007.

B indtrådte i bestyrelsen den 19. april 1991 og var næstformand fra den 14. marts 1997, indtil han blev udpeget til formand for bestyrelsen den 1. marts 2006. C indtrådte den 3. marts 1999 i bestyrelsen, hvor han var næstformand. D indtrådte i bestyrelsen den 1. marts 2006. E indtrådte i bestyrelsen som medarbejderrepræsentant den 26. februar 2003. De udtrådte alle af bestyrelsen i forbindelse med anmeldelsen af betalingsstandsningen.

For landsretten angik sagen erstatningsansvar for bl.a. A, B, C, D og E som følge af en række finansielle engagementer. For Højesteret angår sagen alene erstatningsansvar for A, B, boet efter C, D og E som følge af dels seks lån i forbindelse med bankens salg af dens egne aktier

til fire af bankens største kunder (Stones Invest A/S, Thorion Invest K/S (der var ejet af J), Nicolaj Gruppen ApS (der var en del af CenterPlan Gruppen) og I/Hanros ApS), dels et engagement med H som låntager.

I det omfang A, B, boet efter C, D og E er erstatningsansvarlige for bankens tab på de nævnte låneengagementer, skal der endvidere tages stilling til bl.a., om der er grundlag for at lempe erstatningsansvaret.

2. Generelt om ansvarsvurderingen

Det fremgår af landsrettens dom, at landsretten ikke fandt det godtgjort, at Roskilde Bank var indrettet og drevet på en sådan måde, at dette i sig selv kunne begrunde erstatningsansvar for medlemmer af bankens bestyrelse og direktion. Dette er for Højesteret ubestridt.

Ved Højesterets domme af 15. januar 2019 om Capinordic Bank A/S (UfR 2019.1907), 22. juni 2020 om Eik Bank Danmark A/S (UfR 2020.3547), 8. april 2022 om ebh bank a/s (UfR 2022.3163) og 2. juni 2022 om Løkken Sparekasse (UfR 2022.3860) er der fastslået en række principper for, hvornår medlemmer af et pengeinstituts ledelse kan pålægges erstatningsansvar for bevilling af lån.

Det følger af disse domme bl.a., at der ved ansvarsvurderingen gælder et almindeligt culpaansvar. Det følger også af dommene, at der må udvises forsigtighed med at tilsidesætte ledelsens vurdering af, om der foreligger et tilstrækkeligt grundlag for kreditvurderingen, og at der ligeledes må udvises forsigtighed med at tilsidesætte ledelsens forretningsmæssige skøn ved bevillingen af et lån. Endvidere følger det, at forsigtighed over for de nævnte vurderinger og skøn ikke skal udvises, hvis det må antages, at der ikke alene er varetaget forretningsmæssige hensyn til banken, men også andre – banken uvedkommende – hensyn.

3. Bevillingen af aktiekreditterne

Højesteret tiltræder af de grunde, landsretten har anført, at de lån, der i perioden fra december 2006 til april 2007 blev bevilget af bankens personale til Stones Invest, Thorion Invest, Nicolaj Gruppen og I til køb af aktier i Roskilde Bank, blev bevilget uden en umiddelbart forudgående kreditvurdering. Det tiltrædes endvidere, at aktiesalgene var affødt af Finanstilsynets krav om et forhøjet solvensbehov, og at aktielånene blev bevilget på bankens initiativ.

3.1. As ansvar

Højesteret lægger efter bl.a. As egen forklaring til grund, at årsagen til, at der ikke blev foretaget en konkret kreditvurdering var, at han havde truffet en beslutning om, at banken skulle rette henvendelse til sine store erhvervskunder med henblik på at sælge bankens egne aktier, og at banken i den forbindelse skulle tilbyde at lånefinansiere aktiekøb uden en kreditvurdering.

Som anført af landsretten må en kreditgivning uden nogen form for konkret og umiddelbart forudgående kreditvurdering betegnes som uforsvarlig.

Højesteret finder, at de pågældende lån ikke ville være blevet ydet, hvis A havde undladt at træffe den ovennævnte ansvarspådragende beslutning om på bankens initiativ at yde lån uden kreditvurdering. Under hensyn hertil må de pågældende lån anses for at være en påregnelig følge af den ansvarspådragende beslutning.

Det er uden betydning for As ansvar for de omhandlede lån, der blev udbetalt inden hans fratræden med udgangen af april 2007, at nogle af lånene først blev forelagt kreditudvalget og bestyrelsen efter hans fratræden. Det skyldes, at hans ansvarspådragende beslutning blev truffet, mens han stadig var administrerende direktør i banken, og at lånene som nævnt må anses for at være en påregnelig følge af denne beslutning. Dette gælder også med hensyn til det lån, der i efteråret 2007 blev overført fra I til Hanros i forbindelse med overdragelsen af aktierne til selskabet.

3.2. Bestyrelsens ansvar

Højesteret finder det ikke alene ved As forklaring godtgjort, at medlemmerne af bestyrelsen var bekendt med, at lånene til Stones Invest, Thorion Invest, Nicolaj Gruppen og I til køb af aktier i Roskilde Bank blev ydet uden kreditvurdering. Det bemærkes herved, at As forklaring herom ikke støttes af andre forklaringer eller skriftlige beviser.

Bestyrelsen har således ikke pådraget sig et erstatningsansvar som følge af en generel beslutning om at yde lån til køb af aktier uden en konkret kreditvurdering.

Højesteret finder det heller ikke godtgjort, at B, C, D og E har varetaget uvedkommende hensyn i forbindelse med de lån, som sagen angår for Højesteret.

Om bestyrelsesmedlemmerne har handlet ansvarspådragende i forbindelse med ydelsen af de pågældende lån, beror herefter på en konkret vurdering af, om det ud fra de oplysninger, som blev forelagt for bestyrelsen, var uforsvarligt at godkende bevillingen af lånene. Som anført skal der udvises forsigtighed med at tilsidesætte bestyrelsens forretningsmæssige skøn.

Bestyrelsens godkendelse af aktielånene, som allerede var udbetalt på tidspunktet for forelæggelserne for bestyrelsen, skete i overensstemmelse med det, der var indstillet af bankens ledelse, og kreditindstillingerne indeholdt en redegørelse for lånets formål, låntagers økonomiske forhold, de stillede sikkerheder for det samlede engagement og det hidtidige forløb af låneengagementet.

Aktiekreditte til Nicolaj Gruppen fremstod som en forhøjelse på 68 mio. kr. ud af en samlet forhøjelse på 224 mio. kr. til en samlet ramme på 860 mio. kr. Det fremgik af bevillingen, at der var en underdækning på 203 mio. kr., hvoraf 60 mio. kr. vedrørte aktiekreditte, at koncernens likviditet var under konstant pres, at dette havde resulteret i betydelige overtræk, og at det måtte være bankens mål at få engagementet reduceret. Aktiekreditte udgjorde ca. 8 % af det samlede engagement.

Landsretten har for så vidt angår bankens samlede engagement med CenterPlan Gruppen (hvoraf Nicolaj Gruppen var en del) vurderet, at bestyrelsen ikke handlede ansvarspådragende i forbindelse med håndteringen af engagementet.

Den første aktiekredit til Stones Invest, der blev behandlet af bestyrelsen på et møde den 9. februar 2007, fremstod som en forhøjelse på 20 mio. kr. ud af en samlet forhøjelse på 471 mio. kr. til en samlet ramme på 635 mio. kr. med en underdækning på 314 mio. kr. Den anden aktiekredit til Stones Invest, der blev behandlet af bestyrelsen på et møde den 31. maj 2007, fremstod som en forhøjelse på 21 mio. kr. ud af en samlet forhøjelse på 59 mio. kr. til en samlet ramme på 675 mio. kr. med en underdækning på 420 mio. kr., hvoraf 40 mio. kr. vedrørte aktiekreditte. Det fremgik, at aktierne var lagt i spærret depot. Det var anført, at banken havde kendt virksomheden i en årrække, og at virksomheden havde gennemført mange bolig-

projekter uden problemer. Aktiekreditterne udgjorde efter den anden bevilling ca. 6 % af det samlede engagement.

Landsretten har for så vidt angår bankens samlede engagement med Stones Invest-koncernen vurderet, at bestyrelsen ikke handlede ansvarspådragende i forbindelse med håndteringen af engagementet.

Aktiekreditten til Thorion Invest fremstod som en forhøjelse på 125 mio. kr. ud af en samlet forhøjelse på 207 mio. kr. til en samlet ramme på 850 mio. kr. Det fremgik af bevillingen, at der var en underdækning på 88 mio. kr. som følge af aktiekreditten, og at der bl.a. var afgivet kaution af J, som havde en betydelig personlig formue. Det fremgik, at det bestående engagement forløb upåklageligt. Aktiekreditten udgjorde ca. 15 % af det samlede engagement.

Lånet til I/Hanros blev først forelagt for bestyrelsen på mødet den 4. august 2008. Kreditudvalgets bevilling var forinden tiltrådt af Nationalbankens repræsentant. Højesteret lægger til grund, at det på dette tidspunkt ikke var muligt at afværge tabet på lånet.

På den anførte baggrund, og idet der tillige må lægges vægt på de vurderinger, der er foretaget af bankens interne og eksterne revision og Finanstilsynet, finder Højesteret ikke tilstrækkeligt grundlag for at anse bestyrelsens godkendelse af de bevilgede lån for ansvarspådragende.

3.3. Konklusion vedrørende ansvarsgrundlaget

Efter det anførte finder Højesteret, at A har handlet ansvarspådragende med hensyn til aktiekreditterne til Stones Invest, Thorion Invest, Nicolaj Gruppen og I/Hanros, hvorimod B, boet efter C, D og E frifindes for Finansiell Stabilitets erstatningskrav vedrørende aktiekreditterne.

Spørgsmålet er herefter bl.a., om As ansvarspådragende handlinger har forårsaget et tab.

3.4. Tab

A har gjort gældende, at der ikke er lidt et tab, idet alternativet til at sælge aktierne mod samtidige lån var at beholde aktierne, og at banken derfor ikke har haft et tab, da aktierne blev værdiløse ved bankens konkurs.

De pågældende lån blev bevilget til køb af aktier i Roskilde Bank. Låntagerne modtog aktierne, men indfrie ikke lånene. Aktierne kunne ifølge skønsrapportens del 2 og den supplerende skønserklæring dengang være solgt på markedet til mindst samme kurs. Herved har banken lidt et tab, og det er dette tab, som Finansiell Stabilitet kræver erstattet. Tabet er erstatningsretligt relevant, uanset at aktierne blev værdiløse ved bankens konkurs.

3.4.1. Tabet vedrørende Stones Invest

Det er ubestridt, at tabet kan opgøres til 30,75 mio. kr., idet der dog ikke er enighed om, hvorvidt dette beløb skal fratrækkes provenu ved realisering af nogle ejendomme.

Højesteret bemærker, at ejendommene var stillet som sikkerhed for eksisterende lån allerede inden stiftelsen af aktiekreditterne, og at der efter vilkårene for sikkerhedsstillelsen tilkommer Finansiell Stabilitet valgfrihed med hensyn til, hvilke lån provenuet ved salget af ejendommene skal afskrives på. A har ikke efter erstatningsretlige regler krav på, at provenu fra salg af ejendommene fortrinsvis skal anvendes til dækning af aktiekreditterne frem for anden gæld.

3.4.2. Tabet vedrørende Thorion Invest (J)

Det er ubestridt, at tabet kan opgøres til 108.475.168 kr.

3.4.3. Tabet vedrørende Nicolaj Gruppen (CenterPlan Gruppen)

Det er ubestridt, at tabet kan opgøres til 57,5 mio. kr. Højesteret finder, at det ikke er godtgjort, at lånet på et tidspunkt har været helt eller delvist indfriet.

3.4.4. Tabet vedrørende I/Hanros

Det er ubestridt, at tabet kan opgøres til 35 mio. kr., idet der dog ikke er enighed om, hvorvidt dette beløb skal fratrækkes provenu ved realiseringen af nogle værdipapirer, der var stillet til sikkerhed for bl.a. aktiekreditten til Hanros.

Af de grunde, som er anført ovenfor vedrørende tabet på lånet til Stones Invest, finder Højesteret, at A ikke har krav på, at provenuet fra salget af værdipapirerne fortrinsvis skal anvendes til dækning af aktiekreditten frem for anden gæld.

Det er uden betydning for, at der indtrådte et tab, og for størrelsen af tabet, at aktierne og lånet efterfølgende blev overført til Hanros. Højesteret bemærker herved, at I hæftede for lånet som selvskyldnerkautionist efter overdragelsen af aktierne til selskabet.

Landsretten har vedrørende kravet på erstatning som følge af aktiekreditterne til I/Hanros anført, at bankens udlån til I personligt, herunder finansieringen af hans aktiekøb, ikke er omfattet af Finansiell Stabilitets erstatningskrav. A har gjort gældende, at et eventuelt tab vedrørende I ikke var omfattet af sagen for landsretten, og at krav i anledning heraf derfor er forældet.

Højesteret bemærker, at det tab, som Finansiell Stabilitet i denne sag har fremsat krav om erstatning for som følge af aktiekreditterne til I og Hanros, angår en gældsforpligtelse på ca. 44 mio. kr., som Hanros ikke var i stand til at opfylde. Gælden knyttede sig til den omstændighed, at Hanros i efteråret 2007 overtog Is aktier i Roskilde Bank. I havde oprindeligt købt aktierne af banken i december 2006 og marts 2007, i hvilken forbindelse banken lånefinansierede købene. Efter en korrespondance mellem I og banken blev det i efteråret 2007 aftalt, at såvel aktierne som kreditten skulle overføres til Hanros, således at I ikke længere hæftede direkte for gælden, men alene som kautionist. Det krav, som Finansiell Stabilitet har fremsat, angår således et tab, der kan henføres til Hanros, og som var en del af det samlede tab, som Finansiell Stabilitet for landsretten krævede erstattet vedrørende I-koncernen.

Højesteret finder på den anførte baggrund, at der er tale om et krav, som var omfattet af sagen for landsretten, og at kravet derfor ikke er forældet.

3.5. Konklusion vedrørende bevillingen af aktiekreditterne

Efter det foran anførte finder Højesteret, at A har handlet ansvarspådragende vedrørende aktiekreditterne. Højesteret fastsætter det tab, som Finansiell Stabilitet har lidt som følge af disse ansvarspådragende handlinger, til 231.725.168 kr.

De indstævnte bestyrelsesmedlemmer frifindes som nævnt for Finansiell Stabilitets erstatningskrav vedrørende aktiekreditterne.

4. Engagementet med H

4.1. Den første bevilling

Som anført af landsretten må det lægges til grund, at A godkendte den skriftlige bevilling af 13. marts 2006, hvorved H bl.a. fik bevilget yderligere 72 mio. kr. til køb af aktier i Roskilde Bank. Det var anført, at der ingen sikkerhed var for aktiekøbet, men at det var aftalt, at der skulle være værdier ”svarende til en overdækning på 20 % og stop loss 10 %”. Det fremgår desuden af bevillingen, at H havde en personlig formue på 13 mio. kr., at han i forvejen havde et engagement med banken sammen med sin bror for 45 mio. kr., at udvidelsen var på 81 mio. kr., således at det samlede engagement herefter ville være på 126 mio. kr., at der var en underdækning på 103 mio. kr., og at værdien af depoter, ekskl. sikkerhedsdepoter, var 142 mio. kr.

Af et bilag til bevillingen med oplysninger om hans indkomst- og formueforhold pr. 7. februar 2006 fremgår bl.a., at han havde aktier i Roskilde Bank for 53 mio. kr., at han havde gæld for 45 mio. kr., og at hans årlige skattepligtige indkomst som direktør for Fonden Roskilde Festival var 1 mio. kr.

Som anført af landsretten var det ikke muligt for H at forrente det eksisterende lån med sin personlige indkomst, og hans evne til at forrente og afdrage såvel det eksisterende som det nye lån afhang således af, om han fik indtægter i form af udbytte og kunne realisere en fortjeneste som følge af fremtidige kursstigninger på Roskilde Bank-aktierne.

Højesteret finder på den anførte baggrund, at såvel godkendelsen af hele det eksisterende lån til køb af aktier i Roskilde Bank som godkendelsen af udvidelsen af engagementet til køb af flere aktier i banken må anses for uforsvarlig. Det gælder som anført af landsretten, uanset at Hs formue var positiv, og uanset vilkårene om overdækning og stop loss.

Det var derfor uforsvarligt, at A godkendte bevillingen.

Højesteret finder endvidere, at det på baggrund af det materiale, som bestyrelsen fik forelagt, var uforsvarligt, at de indstævnte bestyrelsesmedlemmer, der deltog i bestyrelsesmødet den 23. marts 2006, godkendte bevillingen.

A og bestyrelsesmedlemmerne var imidlertid berettiget til at gå ud fra, at bankens personale ville følge udviklingen i aktiekursen og sørge for at bringe den aftalte stop loss-klausul i anvendelse, hvis det blev nødvendigt, jf. herved Højesterets dom af 2. juni 2022 om Løkken Sparekasse (UfR 2022.3860).

Under henvisning til kursfald på aktiemarkedet bad O, der var leder af kreditafdelingen, den 10. august 2007 chefer og souschefer i bankens salgsteams om at sikre sig, at alle investeringskreditter overholdt forudsætninger i bevillinger om overdækning og stop loss, og at der blev reageret korrekt på eventuelle overskridelser af stop loss-klausuler. Det er ikke oplyst, hvorledes bankens personale håndterede stop loss-klausulen i engagementet med H på dette tidspunkt.

Højesteret finder, at det ikke er godtgjort, at stop loss-klausulen ikke kunne have været udnyttet væsentligt før bestyrelsens behandling af den skriftlige bevilling af 16. oktober 2007. Det er i den sammenhæng ikke godtgjort, at tabet på aktierne ikke kunne have været begrænset, da kursen på Roskilde Bank-aktier faldt i juli, august og september 2007, således at bankens tab kunne have været afværget. Højesteret bemærker herved, at H havde en vis formue, der ikke bestod af aktier i Roskilde Bank, bl.a. flere ejendomme, og en ikke ubetydelig lønindtægt.

Højesteret finder på den anførte baggrund, at der ikke er grundlag for at pålægge A, B, boet efter C og E erstatningsansvar som følge af bevillingen i marts 2006.

D deltog ikke i det møde, hvor den øvrige bestyrelse godkendte denne bevilling. Som følge af det anførte om stop loss-klausulen er der heller ikke grundlag for at pålægge ham erstatningsansvar for denne bevilling. Højesteret har derfor ikke anledning til at tage stilling til betydningen af, at han ikke deltog i det møde, hvor den øvrige bestyrelse godkendte bevillingen.

4.2. Den anden bevilling

Spørgsmålet er herefter, om de indstævnte er erstatningsansvarlige som følge af den anden bevilling, der blev behandlet på et bestyrelsesmøde den 25. oktober 2007. A var fratrådt som direktør på dette tidspunkt, og som følge af det ovenfor anførte om stop loss-klausulen kan tab på den anden bevilling ikke anses for en påregnelig følge af hans ansvarspådragende handlinger.

ger vedrørende den første bevilling. Spørgsmålet om ansvar for den anden bevilling er derfor alene relevant for de indstævnte bestyrelsesmedlemmers vedkommende.

Bestyrelsen fik på bestyrelsesmødet forelagt en skriftlig bevilling af 16. oktober 2007. Bevillingen omfattede bl.a. eksisterende lån på tilsammen 107,5 mio. kr., der ifølge bevillingen var anvendt til køb af aktier i Roskilde Bank, og et eksisterende lån på 73 mio. kr., der var anvendt til køb af andre aktier. Det fremgår, at H og hans ægtefælles nettoformue var negativ med 511.000 kr., at banken havde sikkerhed i form af andre aktier end aktier i Roskilde Bank for 77 mio. kr., og at H derudover havde aktier i Roskilde Bank for 80 mio. kr. Der var ikke vedlagt oplysninger om hans aktuelle indtægtsforhold.

4.2.1. Flertalsudtalelse

Fire dommere – Michael Rekling, Oliver Talevski, Jan Schans Christensen og Anne Louise Bormann – udtaler:

Lånene til køb af bl.a. Roskilde Bank-aktier var allerede udbetalt på tidspunktet for forelæggelsen for bestyrelsen den 25. oktober 2007. G var da tiltrådt som ny administrerende direktør, og som anført af landsretten var det direktionens opfattelse, at valget for banken på dette tidspunkt stod mellem at lukke engagementet og realisere et tab eller at fortsætte engagementet i forventning om, at aktiekursen steg igen, og direktionen indstillede til bestyrelsen, at engagementet ikke skulle afvikles. På denne baggrund tiltræder vi – under hensyn til den forsigtighed, der som nævnt skal udvises med at tilsidesætte en ledelses forretningsmæssige skøn ved bevilling af et lån – at Finansiell Stabilitet ikke har godtgjort, at bestyrelsen handlede ansvarspådragende ved at godkende, at de pågældende lån var ydet. Dette gælder også med hensyn til godkendelsen af den del af lånene, der var anvendt til køb af andre aktier end aktier i banken.

Vi stemmer herefter for at frifinde de indstævnte bestyrelsesmedlemmer med hensyn til den anden bevilling.

4.2.2. Mindretalsudtalelse

Dommer Søren Højgaard Mørup udtaler:

Jeg finder, at det som udgangspunkt var uforsvarligt at godkende den anden bevilling af de samme grunde, som det var uforsvarligt at meddele den første bevilling. Jeg er imidlertid enig med flertallet i, at der ikke er tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at det i den aktuelle situation var uforsvarligt at forsøge at begrænse bankens tab ved at fortsætte engagementet for så vidt angår aktierne i Roskilde Bank. Jeg har herved lagt vægt på, at bestyrelsen har handlet i tillid til direktionens forventning til kursudviklingen for så vidt angår bankens egen aktie, og at en forholdsvis beskeden kursstigning muligvis ville medføre, at engagementet kunne bringes til ophør uden tab for banken. Jeg finder derimod, at det ikke kan anses for at være et forsvarligt led i begrænsningen af bankens tab, at bestyrelsen godkendte kreditten på 73 mio. kr. til køb af andre aktier end aktier i banken, og at denne del af den anden bevilling derfor må anses for uforsvarlig af de samme grunde, som det var uforsvarligt at meddele den første bevilling. Jeg bemærker herved, at bankens samlede engagement med H kunne være nedbragt meget betydeligt, hvis denne del af engagementet var blevet bragt til ophør. De indstævnte bestyrelsesmedlemmer har som følge heraf handlet ansvarspådragende for så vidt angår den del af det samlede tab, som angår bevillingen til køb af andre aktier end aktier i Roskilde Bank.

Efter stemmeudfaldet har jeg ikke anledning til at tage stilling til tabets størrelse, betydningen af manglende ansvarsforsikringsdækning, lempelse og fordeling af ansvaret for så vidt angår bestyrelsesmedlemmerne.

4.2.3. Konklusion vedrørende den anden bevilling

Efter stemmeafgivningen er der enighed om, at A skal frifindes for Finansiell Stabilitets erstatningskrav vedrørende den anden bevilling til H.

Med hensyn til B, boet efter C, D og E træffes der afgørelse efter stemmeflertallet, således at de ligeledes frifindes for Finansiell Stabilitets erstatningskrav vedrørende denne bevilling.

Alle dommere udtaler herefter:

4.3. Konklusion vedrørende engagementet med H

Efter det foran anførte frifindes A, B, boet efter C, D og E for Finansiell Stabilitets erstatningskrav vedrørende engagementet med H.

Herefter er der for As vedkommende spørgsmål om bl.a. betydningen af manglende ansvarsforsikring, lempelse af erstatningsansvar og forrentning for så vidt angår erstatningskravet i anledning af aktiekreditterne.

5. Manglende ansvarsforsikringsdækning

Det fremgår af sagen, at Roskilde Bank den 27. december 2007 tegnede en bestyrelsesansvarsforsikring. Enhver tidligere, nuværende og fremtidig bestyrelse og direktion i banken var sikret i henhold til policen. Forsikringen dækkede ikke ansvar for handlinger og undladelser, som ligger før den 27. december 2007. De handlinger og undladelser, som A er erstatningsansvarlig for, ligger før den 27. december 2007. Den omstændighed, at Finansiell Stabilitet ikke reagerede i anledning af, at forsikringsselskabet i 2008 opsagde forsikringen, kan derfor ikke føre til, at kravet mod A skal nedsættes med et beløb svarende til forsikringens dækningssum.

6. Lempelse

A har anført, at erstatningsansvaret bør lempes i henhold til selskabslovens § 363 (tidligere aktieselskabslovens § 143) eller erstatningsansvarslovens § 24.

Hans ansvarspådragende handlinger er foretaget som led i udførelsen af hans hverv som administrerende direktør i banken. Henset hertil og til graden af den udviste uagtsomhed finder Højesteret ikke grundlag for at lempe erstatningsansvaret.

7. Rente

Sagen blev anlagt i 2010. Under hensyn til sagens ekstraordinært lange varighed, der i væsentlig grad hænger sammen med Finansiell Stabilitets tilrettelæggelse af sagen, finder Højesteret, at der ikke er grundlag for, at der skal betales procesrente fra sagens anlæg, men først fra Højesterets dom, jf. rentelovens § 3, stk. 5.

8. Øvrige spørgsmål

Højesteret finder, at det ikke har betydning for sagens afgørelse, at Finansiell Stabilitet ikke har krævet erstatning af G, der var bankens øverste direktør fra den 1. juli 2007 til den 6. oktober 2008, at landsrettens dom ikke er anket i forhold til K, der var direktør i banken fra den

1. maj 2004 til den 25. august 2008, eller at sagen for vidt angår F, der var direktør i banken fra den 1. november 2006 til den 24. august 2008, er udskilt til senere afgørelse.

9. Samlet konklusion

Højesteret stadfæster landsrettens dom med den ændring, at A skal betale 231.725.168 kr. til Finansiell Stabilitet med procesrente fra Højesterets dom.

10. Sagsomkostninger

Efter sagens udfald skal Finansiell Stabilitet betale sagsomkostninger for Højesteret til dækning af advokatudgift til B med 6.250.000 kr., til boet efter C med 1.250.000 kr. og til statskassen med 15.625.000 kr. Den del af udgifterne til syn og skøn, der foreløbig er afholdt af statskassen i henhold til fri procesbevillingen til E, skal endeligt afholdes af statskassen.

Efter sagens udfald og forløb ophæves sagens omkostninger i forholdet mellem Finansiell Stabilitet og A, dog skal A betale halvdelen af Finansiell Stabilitets udgifter til syn og skøn på 3.944.531,25 kr. og af retsafgiften for Højesteret på 225.000 kr., i alt 2.084.765,50 kr., til Finansiell Stabilitet.

Højesteret finder ikke grundlag for at ændre landsrettens sagsomkostningsafgørelse. For så vidt angår A har Højesteret lagt vægt på, at der først for Højesteret er tilvejebragt dokumentation for, at der er lidt et tab vedrørende aktiekreditterne, og oplysninger om tabet, der har gjort det muligt for A at tage stilling til de fremsatte krav vedrørende de enkelte lån. Endvidere har Finansiell Stabilitet kun fået medhold i en mindre del af det samlede krav for landsretten, herunder kun en forholdsvis begrænset del af de krav, der var gjort gældende vedrørende engagementerne med CenterPlan Gruppen (herunder Nicolaj Gruppen), Nestor Invest-koncernen (herunder Thorion Invest), Stones Invest-koncernen og I-koncernen (herunder Hanros).

Thi kendes for ret:

Landsrettens dom stadfæstes med den ændring, at A skal betale 231.725.168 kr. til Finansiell Stabilitet med procesrente fra denne højesteretsdoms afsigelse.

I sagsomkostninger for Højesteret skal Finansiell Stabilitet betale 6.250.000 kr. til B, 1.250.000 kr. til boet efter C og 15.625.000 kr. til statskassen.

A skal i sagsomkostninger for Højesteret betale 2.084.765,50 kr. til Finansiell Stabilitet.

De idømte beløb skal betales inden 14 dage efter denne højesteretsdoms afsigelse. Sagsomkostningsbeløbene for Højesteret forrentes efter rentelovens § 8 a.